

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 115/2011-123

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. decembra 2012 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Sergeja Kohuta, Jána Lubyho, Milana Ľalíka, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika o návrhu skupiny 37 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpených advokátom JUDr. R. M., B., na začatie konania o súlade § 26 a § 30d zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, ako aj § 30 ods. 3 v časti „to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov“, § 41 ods. 4, § 44 ods. 2 v časti „ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúmava“, § 45 ods. 2 poslednej vety, § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1

a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 1, 4 a 5, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

1. Ustanovenie § 26 ods. 5 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov **n i e j e** v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Ustanovenie § 30d zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov **n i e j e** v súlade s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Ustanovenie § 30 ods. 3 v časti „to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov“ zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov **n i e j e** v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

4. Ustanovenie § 41 ods. 4 v časti „§ 42 ods. 2“ zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov **n i e j e** v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

5. Ustanovenie § 44 ods. 2 v časti „ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej

pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúmava“ zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov n i e j e v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 druhou vetou a čl. 46 ods. 2 v spojení s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

6. Ustanovenie § 52 ods. 1 poslednej vety v spojení s ustanoveniami § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov n i e s ú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

7. Vo zvyšnej časti návrhu skupiny 37 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky n e v y h o v u j e.

O d ô v o d n e n i e :

I.

K podanému návrhu skupiny 37 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 20. apríla 2011 doručený návrh skupiny 37 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpených advokátom JUDr. R. M., B., na začatie konania o súlade § 26 a § 30d zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o štátnej pomoci“), ako aj § 30 ods. 3 v časti, „to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov“, § 41 ods. 4, § 44 ods. 2 v časti „ak ide o exekučné konanie vykonávané a podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa

nepreskúmava“, § 45 ods. 2 poslednej vety, § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Exekučný poriadok“) s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 1, 4 a 5, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“), s čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“) a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dodatkový protokol“).

2. Navrhovateľ zároveň podľa čl. 125 ods. 2 ústavy a § 38 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) požiadal, aby ústavný súd pozastavil účinnosť § 26 a § 30d zákona o štátnej pomoci, ako aj účinnosť § 30 ods. 3 v časti „to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov“, § 41 ods. 4, § 44 ods. 2 v časti „ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúmava“, § 45 ods. 2 poslednej vety, § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 Exekučného poriadku.
3. Ústavný súd návrh predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a uznesením č. k. PL. ÚS 115/2011-73 zo 7. decembra 2011 ho v celom rozsahu prijal na ďalšie konanie. Tým istým uznesením pozastavil účinnosť § 26 ods. 2 a 5 a § 30d zákona o štátnej pomoci, §

30 ods. 3 v časti „to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov“, § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 Exekučného poriadku.

4. Návrh obsahuje rozsiahlu argumentáciu na podporu tvrdenia o nesúlade napadnutých ustanovení zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku s ustanoveniami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu označenými v návrhu. Navrhovateľ svoju argumentáciu rozdelil na všeobecnú časť týkajúcu sa všetkých napadnutých ustanovení zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku a osobitnú časť obsahujúcu špecifické odôvodnenie údajnej protiústavnosti jednotlivých ustanovení zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku.
5. V rámci všeobecnej časti odôvodnenia návrhu poukazuje navrhovateľ na skutočnosť, že problematiku štátnej pomoci upravuje právo Európskej únie aj Slovenskej republiky. V konaní pred Európskou komisiou (ďalej len „Komisia“) má procesné postavenie účastníka konania iba členský štát, ktorému je adresované rozhodnutie Komisie, v ktorom mu môže byť uložená povinnosť vymôcť štátnu pomoc od príjemcu podľa postupov ustanovených vo vnútroštátnom práve. Zákon o štátnej pomoci v znení účinnom do 31. mája 2011 ukladal Slovenskej republike v takýchto prípadoch povinnosť vymáhať prostredníctvom poskytovateľa štátnej pomoci neoprávnene poskytnutú štátnu pomoc v konaní pred všeobecnými súdmi, kde bol jej prijímateľ účastníkom konania so všetkými procesnými právami. Podľa zákona č. 102/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 102/2011 Z. z.“), má byť

rozhodnutie Komisie ukladajúce Slovenskej republike povinnosť vymáhať neoprávnenú štátnu pomoc exekučným titulom voči jej príjemcovi, ktorému sú zároveň v rámci exekučného konania odňaté možnosti čo i len čiastočne účinnej obrany. Napadnuté ustanovenia zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku v znení zákona č. 102/2011 Z. z. preto porušujú ústavné princípy demokratického a právneho štátu, deľby moci, ústavnosti, legality, proporcionality, dodržiavania medzinárodných záväzkov, ako aj základné právo vlastniť a pokojne užívať majetok, základné právo na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces, právo na účinný prostriedok nápravy v zmysle dohovoru a ústavou aj dohovorom zaručený zákaz diskriminácie.

6. Namietané porušenie princípu deľby moci sa podľa navrhovateľa týka predovšetkým § 26 zákona o štátnej pomoci. Štátna pomoc môže byť poskytnutá v rôznej podobe a forme, vždy však predpokladá vznik právneho vzťahu medzi jej poskytovateľom a príjemcom. V mnohých prípadoch dochádza k jej poskytnutiu na základe zmluvy. Ustanovenie § 26 zákona o štátnej pomoci zakladá v dôsledku priamej vykonateľnosti rozhodnutia Komisie *de facto* povinnosť príjemcu vrátiť plnenie poskytnuté na základe takej zmluvy aj v prípade, keď jej platnosť nebola súdmi spochybnená. Takýmto spôsobom dochádza k zasahovaniu do právneho vzťahu založeného zmluvou, a to spôsobom, ktorý podľa ústavy patrí do právomoci všeobecných súdov. Takto vytvorená možnosť pozbavenia majetku nie je v súlade so základným právom vlastniť a pokojne užívať majetok, ktorého súčasťou je aj požiadavka existencie minimálnych procesných garancií jeho ochrany. Príjemca štátnej pomoci nemá k dispozícii súdne konanie, kde by sa mohol ako účastník brániť a vyjadriť sa k okolnostiam poskytnutia štátnej pomoci, čo v konštantnej judikatúre predpokladá aj Súdny dvor Európskej únie. Tým dochádza k popretiu práv subjektu označeného ako príjemca štátnej pomoci, konkrétne k popretiu jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného dohovorom. Nerešpektovanie ústavných hraníc právomoci medzi jednotlivými zložkami štátnej moci zo strany zákonodarcu, ako aj nelegitímnosť a absencia nevyhnutnosti zásahov do základných práv a slobôd

v súvislosti s legislatívnymi opatreniami obsiahnutými v zákone č. 102/2011 Z. z. porušujú princípy ústavnosti a proporcionality.

7. Ustanovenie § 30d zákona o štátnej pomoci porušuje podľa navrhovateľa zákaz retroaktivity a princíp právnej istoty, pretože voči príjemcovi štátnej pomoci sa na jeho základe majú stať exekučným titulom aj rozhodnutia Komisie vydané pred účinnosťou zákona č. 102/2011 Z. z., a to aj vtedy, keď vo veci medzičasom v prospech príjemcu štátnej pomoci rozhodli slovenské súdy.
8. Ustanovenie § 30 ods. 3 poslednej vety v časti za bodkočiarkou Exekučného poriadku porušuje podľa navrhovateľa zásady spravodlivého procesu a právo na súdnu ochranu, pretože ukladá súdnemu exekútorovi, ktorý namietol svoju zaujatosť, vykonať v rámci exekúcie až do rozhodnutia o jeho vylúčení aj nezvratné úkony, pre ktoré by bol inak prípustný odklad.
9. Ustanovenia § 41 ods. 4, § 44 ods. 2 prvej vety za bodkočiarkou, § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 Exekučného poriadku odnímajú súdu právomoc posúdiť súlad exekučného titulu s predpokladmi vedenia exekučného konania a povinnému i tretím osobám, ktoré môžu byť v rámci exekučného konania dotknuté, odnímajú prostriedky ochrany ich práv v rámci prebiehajúcej exekúcie, čím sa podľa navrhovateľa dostávajú do nesúladu s viacerými ustanoveniami zaručujúcimi základné práva týchto dotknutých subjektov vrátane základného práva vlastniť majetok a základného práva na súdnu ochranu. Táto úprava je diskriminačná a z hľadiska ústavných kritérií posudzovania prípustnosti zásahu do základných práv a slobôd je aj disproportčná.
10. V dôsledku právnej úpravy obsiahnutej v poslednej vete § 45 ods. 2 Exekučného poriadku je podľa navrhovateľa takmer isté, ktorému sudcovi bude exekučná vec týkajúca sa vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci pridelená, čím dochádza k

porušení princípu náhodného pridelovania vecí, v dôsledku čoho sa predmetné ustanovenie Exekučného poriadku dostáva do nesúladu s ustanoveniami ústavy a dohovoru garantujúcimi základné právo na zákonného sudcu, rovnosť účastníkov konania a zákaz diskriminácie.

11. Všeobecná časť odôvodnenia návrhu vyúsťuje do navrhovateľovho tvrdenia, že napádané ustanovenia zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku v znení zákona č. 102/2011 Z. z. vnášajú do platnej právnej úpravy vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci „... prvky, ktoré radikálne znižujú úroveň právneho štátu, v ktorom musia byť rešpektované všeobecné ústavné princípy ako del'ba moci, ústavnosť, legalita výkonu verejnej moci a proporcionalita, ale aj základné práva a slobody garantované jednotlivcom“.

12. Osobitnú argumentáciu navrhovateľa o neústavnosti jednotlivých ustanovení zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku možno zhrnúť takto:

12a) Namietaný nesúlad § 26 zákona o štátnej pomoci s princípmi právneho štátu a del'by moci podľa čl. 1 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 142 ods. 1 ústavy

Citujúc právnu úpravu § 26 zákona o štátnej pomoci a poukazujúc na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 16/95 z 24. mája 1995 navrhovateľ zdôrazňuje, že v právnom štáte vytvárajú kompetencie, práva, povinnosti a zákonom upravené postupy štátnych orgánov, ako aj právnických a fyzických osôb nevyhnutný predpoklad na ústavnú rovnováhu. Jej súčasťou je i systém del'by moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc, ktoré sú v parlamentnej demokracii autonómne a vzájomne prepojené len väzbami ústavnej kontroly a spolupráce. Z princípu ústavnej rovnováhy vyplýva, že ani zákonodarca nemôže voľne disponovať s jednotlivými zložkami moci v štáte. Aj zákonodarný orgán je bez akýchkoľvek pochybností viazaný ústavou a jej princípmi, ktorých zmenu ústava nepripúšťa, lebo majú konštitutívny význam pre demokratickú povahu Slovenskej republiky tak, ako to je deklarované v čl. 1 ústavy.

Navrhovateľ opätovne poukazuje na skutočnosť, že poskytnutie štátnej pomoci predpokladá vznik právneho vzťahu medzi jej poskytovateľom a príjemcom, pričom v mnohých prípadoch dochádza k jej poskytnutiu na základe zmluvy. Rozhodnutie Komisie, ktorým bola poskytnutá štátna pomoc vyhlásená za nezlučiteľnú so spoločným trhom a nariadilo sa jej vymáhanie, je adresované len členskému štátu a iba tomuto štátu ukladá povinnosť vymáhať sumu zodpovedajúcu poskytnutej štátnej pomoci vrátane príslušného úroku od príjemcu štátnej pomoci. Napriek tomu sa na základe napadnutej právnej úpravy § 26 zákona o štátnej pomoci toto rozhodnutie stáva priamym exekučným titulom voči príjemcovi štátnej pomoci. Ten musí priamo na základe takéhoto rozhodnutia vrátiť plnenie zo zmluvy, ktorej platnosť nebola žiadnym súdom spochybnená.

V týchto súvislostiach navrhovateľ tvrdí, že „*Napadnuté ustanovenia § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. de facto vedú k záveru, že rozhodnutie Komisie o neoprávnenej štátnej pomoci je verejnoprávny akt, ktorý zasahuje do zmluvy o poskytnutí štátnej pomoci spôsobom, ktorý je v zmysle Ústavy Slovenskej republiky vyhradený do výlučnej právomoci všeobecných súdov. Inými slovami, zákonodarca napadnutými ustanoveniami § 26 zákona 231/1999 Z. z. vytvára situáciu, že z rozhodnutia Komisie sa, čo do účinkov, stáva rozhodnutie, ktorým sa vec odníma z právomoci všeobecných súdov bez toho, aby došlo k zmene príslušných ustanovení Ústavy Slovenskej republiky a Občianskeho súdneho poriadku... Takýto záver je s ohľadom na princíp del'by moci ústavne neudržateľný.*“.

12b) Namietaný nesúlاد § 26 zákona o štátnej pomoci s právom vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 1, čl. 46, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy a s čl. 6 dohovoru

Navrhovateľ, odvolávajúc sa na rozhodnutia ústavného súdu a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zdôrazňuje, že ochrana vlastníckeho práva (ako základného práva) implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy. Princíp, podľa ktorého nikto nemôže byť zbavený majetku na základe rozhodnutia

vydaného v konaní, ktorého nebol účastníkom, je v Slovenskej republike všeobecne akceptovaný. Poukazujúc na ustanovenia Nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 navrhovateľ tvrdí, že rozhodnutie Komisie o vymáhaní štátnej pomoci ako titul pozbavenia majetku, resp. časti majetku, je prijaté v konaní, ktorého účastníkom bol členský štát, a nie príjemca štátnej pomoci. Tento v ňom mal len postavenie „zainteresovanej strany“ a tomu zodpovedajúce minimum procesných práv. Podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa v konaní o preskúmanie štátnej pomoci úlohy zúčastnených strán okrem dotknutého členského štátu zužujú na to, aby Komisii predložili všetky informácie určené na ozrejenie jej ďalšieho postupu (rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 1973, Komisia/Nemecko, 70/72, Zb. s. 813, bod 19). Preto sa samy nemôžu zúčastniť kontradiktórnej rozpravy s Komisiou, ktorá je otvorená pre tento členský štát (rozsudky Komisia/Sytraval a Brink's France, C367/95 P, Zb. s. I-1719, bod 59; Falck a Acciaierie di Bolzano/Komisia, C-74/00 P a C75/00 P, Zb. s. I-7869, bod 82). Okrem toho nijaké procesné ustanovenie konania o preskúmanie štátnej pomoci nepriznáva príjemcovi pomoci osobitné postavenie medzi zúčastnenými stranami. V tejto súvislosti treba upresniť, že konanie o preskúmanie štátnej pomoci nie je konaním „proti“ príjemcovi alebo príjemcom pomoci, ktoré by znamenalo, že príjemca alebo príjemcovia by mohli mať také široké práva, ako je samotné právo na obhajobu (rozsudok Falck a Acciaierie di Bolzano/Komisia, C-74/00 P a C-75/00 P, Zb. s. I-7869, bod 83). Príjemca štátnej pomoci je teda zbavený svojho majetku na základe výsledku konania, ktorého nie je účastníkom a ktoré voči nemu nemá charakter spravodlivého procesu. Podľa navrhovateľa preto *„Konanie pred Komisiou vo vzťahu k príjemcovi štátnej pomoci nespĺňa garancie spravodlivého procesu. Predmetom a účelom konania pred Komisiou nie je rozhodovať o právach a povinnostiach príjemcu pomoci.“*

12c) Namietaný nesúlad § 26 zákona o štátnej pomoci s právom príjemcu štátnej pomoci na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a s právom na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru

Navrhovateľ na základe viacerých citovaných rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie (napr. rozsudky z 20. septembra 1990, Komisia/Nemecko, C-5/89, Zb. s. I-3437, bod

16, a zo 7. marca 2002, Taliansko/Komisia, C-310/99, Zb. s. I-2289, bod 103) tvrdí: „... právo EÚ priznáva príjemcovi neoprávnenej štátnej pomoci možnosť úspešne sa brániť proti nariadeniu povinnosti vrátiť štátnu pomoc napríklad (okrem iného) s poukazom na ochranu legitímnych očakávaní. Fórum, kde takého námietky a argumenty prijímateľa môžu v relevantnom konaní odznieť je (aj v zmysle vyššie uvedenej judikatúry) vnútroštátny súd.“ Zákon o štátnej pomoci v znení pred novelizáciou zákonom č. 102/2011 Z. z. umožňoval príjemcovi štátnej pomoci brániť sa proti jej vráteniu pred vnútroštátnymi súdmi, čo už po jej plnej účinnosti nebude možné. Štát teda odňal príjemcovi štátnej pomoci možnosť súdnej ochrany pred rozhodnutím Komisie. Možnosť napadnúť rozhodnutie Komisie pred Všeobecným súdom v konaní o návrhu podľa čl. 263 Zmluvy o fungovaní Európskej únie má menší význam, lebo vzhľadom na § 26 zákona o štátnej pomoci bude napriek konaniu pred Všeobecným súdom prebiehať exekúcia a príjemca štátnej pomoci v ňom nebude môcť vznášať námietky tak, ako by bol mohol, keby bol už účastníkom konania pred Komisiou.

12d) Namietaný nesúlad § 26 zákona o štátnej pomoci s princípom proporcionality a ústavnosti podľa čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy

Navrhovateľ tvrdí, že cieľ § 26 zákona o štátnej pomoci „zefektívnenie mechanizmu vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci“ je legitímny, ale prostriedky zvolené na jeho dosiahnutie sú nelegitímne a neprípustné, pretože porušujú ústavu, dohovor i dodatkový protokol. Zákonodarcom zvolené legislatívne riešenie nie je ani vhodné, ani nevyhnutné, pretože porušuje ústavu a zákonodarcom sledovaný cieľ by bol dosiahnuteľný i miernejšími prostriedkami. Navrhovateľ argumentuje proti právnomu názoru, že systém vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci vyplýva priamo z práva Európskej únie a že § 26 zákona o štátnej pomoci implementuje právo Európskej únie. Podľa jeho mienky právo Európskej únie počíta s vymáhaním neoprávnenej štátnej pomoci prostredníctvom postupov podľa vnútroštátneho práva pri rešpektovaní zásad rovnocennosti a účinnosti, ale nepredpokladá, že rozhodnutia Komisie v týchto veciach sa stanú exekučnými titulmi. Takýmito titulmi sú naopak rozhodnutia Komisie prijaté podľa čl. 299 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v konaní, ktorého účastníkom však bol subjekt, voči ktorému môžu byť tieto rozhodnutia vykonané. Rozhodnutie Komisie vo veci neoprávnenej štátnej pomoci navrhovateľ pokladá

za individuálny právny akt, a nie normatívny právny akt, z čoho podľa neho vyplýva, že sa na takéto rozhodnutie nevzťahuje aplikačná prednosť vo vzťahu k vnútroštátnemu právu.

12e) Namietaný nesúlad § 30d zákona o štátnej pomoci s čl. 1 ods. 1 ústavy

Navrhovateľ, poukazujúc na viaceré rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa zásady zákazu retroaktivity právnych predpisov, zdôrazňuje jej význam pre právnu istotu a zaistenie dôvery v právo v demokratickom a právnom štáte a následne tvrdí: *„Zákon č. 102/2011 Z. z. nadobudol platnosť dňom jeho publikovania v Zbierke zákonov (7. 4. 2011), pričom účinnosť nadobudol dňa 1. 6. 2011. V dôsledku prechodných ustanovení uvedených v § 30d budú mať napadnuté ustanovenia zákona č. 231/1999 Z. z. spätnú účinnosť, a to k 1. 5. 2004, teda budú mať účinnosť spätne odo dňa vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, t. j. odkedy právomoc rozhodovať o neoprávnenej štátnej pomoci prešla na Komisiu.“* Ďalej vysvetľuje, že ustanovením § 30d zákona o štátnej pomoci bude *ex lege* rozhodnutiu Komisie vydanému v dobe, keď nebolo exekučným titulom, táto povaha následne priznaná a to i vtedy, keď súd koná o vymožení neoprávnenej štátnej pomoci, alebo žalobu v tejto veci zamietol. Dôvod žaloby, a to i neúspešnej sa *ex lege* stáva exekučným titulom. Ustanovenie § 30d zákona o štátnej pomoci tak vyjadruje retroaktivitu zákona č. 102/2011 Z. z., pretože sa ním *„... spätne menia právne účinky rozhodnutí Komisie tak, že sa z rozhodnutia Komisie stáva exekučný titul. Tieto právne účinky nastanú aj napriek tomu, že prijímateľ pomoci bol v súdnom spore so štátnym orgánom úspešný...“*. V dôsledku označeného ustanovenia rovnako stráca význam pokračovanie v prípadných prebiehajúcich súdnych sporoch o vrátení štátnej pomoci. Takáto právna úprava predstavuje prípad tzv. pravej retroaktivity a porušuje princíp právnej istoty.

12f) Namietaný nesúlad § 30d zákona o štátnej pomoci s čl. 2 ods. 2 ústavy

Navrhovateľ poukazuje na judikatúru ústavného súdu (nález sp. zn. PL. ÚS 32/95 zo 7. novembra 1996), v ktorej sa okrem iného uvádza: *„Národná rada Slovenskej republiky je viazaná ústavou v rovnakej miere ako všetky ostatné štátne orgány Slovenskej republiky (čl. 2 ods. 2 ústavy). Pri uplatnení svojej zákonodarnej pôsobnosti môže prijať*

ľubovoľný zákon, pokiaľ takýmto zákonom neprekročí rámec daný ústavou. Ústavný súd v konaní o súlade zákona s ústavou v záujme ochrany ústavnosti nemôže prihliadať iba na formálnu stránku veci, to znamená na skutočnosť, že Národná rada Slovenskej republiky v rámci svojej kompetencie upravila zákonom určitý spoločenský vzťah. Ústavný súd v takomto konaní je povinný vziať do úvahy nielen obsah zákona, ale predovšetkým jeho súlad so všetkými tými ustanoveniami ústavy, ktoré majú súvislosť so spoločenským vzťahom, tvoriacim predmet zákonnej úpravy. Tento princíp právneho štátu sa v tvorbe zákona dodrží vtedy, ak prijatý zákon je v súlade so všetkými ustanoveniami ústavy, ktoré sú vo významovej a príčinnej súvislosti so vzťahom upraveným zákonom.“ Navrhovateľ vyjadruje názor, podľa ktorého „*Ak zákonodarca v § 30d zákona č. 231/1999 Z. z. zaviedol spätnú účinnosť napadnutej právnej úpravy, teda najmä čo sa týka § 26 cit. zákona, postupoval v rozpore s čl. 2 ods. 2 Ústavy SR.*“. Na základe dôvodovej správy a rozpravy k napadnutým ustanoveniam zákona o štátnej pomoci dospieva k záveru, že zo strany zákonodarcu neboli preukázané tak závažné dôvody všeobecného záujmu, ktoré by opodstatňovali retroaktivitu a prelomenie právoplatných súdnych rozhodnutí týkajúcich sa štátnej pomoci priamo zákonom.

13. Ďalšia časť návrhu obsahuje navrhovateľovu argumentáciu na podporu jeho právneho názoru o nesúlade napadnutých ustanovení Exekučného poriadku s ústavou, dohovorom a dodatkovým protokolom. S poukazom na viaceré rozhodnutia ústavného súdu navrhovateľ zdôrazňuje, že „... *exekučné konanie je súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na jeho priebeh a ochranu práv jeho účastníkov sú kladené požiadavky spravodlivého súdneho procesu a súdny exekútor v tomto procese koná na základe poverenia v mene súdnej moci*“.

13a) Namietaný nesúlad § 30 ods. 3 Exekučného poriadku v časti „to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov“ so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, so zásadou neustrannosti

súdu podľa čl. 141 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 12 ods. 2 a čl. 20 ods. 1 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu

Navrhovateľ, poukazujúc na § 3 a § 5 Exekučného poriadku, ako aj na viaceré rozhodnutia ústavného súdu, tvrdí: „Z charakteristiky požiadaviek na priebeh a postavenie exekútora v exekučnom konaní vyplýva, okrem iného, že súdny exekútor musí spĺňať základné predpoklady týkajúce sa nestrannosti a nezávislosti, ako sú stanovené pre súdy a sudcov.“ V uvedenom kontexte považuje navrhovateľ za protiústavné ustanovenie § 30 ods. 3 Exekučného poriadku ukladajúce súdnemu exekútorovi, ktorý sám vyhlásil svoju zaujatosť alebo proti ktorému bola vznesená námietka zaujatosti, aby pokračoval v exekúcii a vykonal aj úkony nezvratného charakteru. Takéto ustanovenie je podľa navrhovateľa aj diskriminujúce, keďže zákonodarca namietanou úpravou § 30 ods. 3 Exekučného poriadku obmedzuje právo povinného na spravodlivý súdny proces, pokiaľ ide o výkon rozhodnutia Komisie o neoprávnenej štátnej pomoci, na rozdiel od analogických situácií (týkajúcich sa núteného výkonu iných rozhodnutí orgánov Európskej únie alebo núteného výkonu iných exekučných titulov), v ktorých právo príslušných povinných na spravodlivý súdny proces neobmedzuje.

Ustanovenie § 30 ods. 3 Exekučného poriadku podľa navrhovateľa nezodpovedá ani zásade proporcionality, pretože na dosiahnutie cieľa definovaného v dôvodovej správe nie je potrebné ani nevyhnutné. Konanie o zaujatosti exekútora je rýchle. Podľa Exekučného poriadku sa má rozhodnúť do 10 dní od predloženia veci exekučnému súdu. Naopak, situáciu v neprospech exekúciou dotknutých osôb zostruje zákaz restitutio in integrum a neprípustnosť obnovy konania v exekučnom konaní.

13b) Namietaný nesúlad § 41 ods. 4, § 44 ods. 2 v časti „ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúmava“, § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, s čl. 6 ods. 1 dohovoru a s čl. 1 dodatkového protokolu

Navrhovateľ tvrdí, že napadnuté ustanovenie § 41 ods. 4 Exekučného poriadku vylúčilo preskúmavanie zákonných predpokladov výkonu rozhodnutia súdom, ktorý ani pred novelou Exekučného poriadku zákonom č. 102/2011 Z. z. neposudzoval vecnú správnosť exekučného titulu, ale len to, „1. či bol exekučný titul vydaný orgánom na to príslušným, 2. či je formálne a materiálne vykonateľný, a 3. či sú navrhovaní oprávnený a povinný hmotnoprávne legitimovaní z exekučného titulu“. Odozvanie tejto právomoci súdu pokladá navrhovateľ za zásah do základných práv účastníkov konania a porušenie princípov právneho štátu.

Vylúčenie určitých ustanovení týkajúcich sa odkladu exekúcie (§ 56 ods. 2 až 5 Exekučného poriadku) v exekučných konaniach týkajúcich sa vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci podľa § 41 ods. 4 Exekučného poriadku neznamená podľa navrhovateľa len znemožnenie ochrany práv povinného, ale aj tretích osôb, ktoré môžu mať k veciam zahrnutým do exekúcie rôzne práva vrátane práva vlastníckeho, a to kvôli nedostatku času na rozhodnutie o prípadnom návrhu na vylúčenie veci z exekúcie.

Navrhovateľ zvlášť podrobne analyzuje vylúčenie odkladného účinku námietok proti exekúcii a s ním spojené odstránenie 14-dňovej lehoty na dobrovoľné splnenie povinnosti, ktorá pri iných exekúciách začína plynúť upovedomením o začatí exekúcie. Podľa jeho názoru: „*Napadnuté ustanovenia zákona č. 233/1995 Z. z. v znení zákona č. 102/2011 Z. z. predpokladajú, že upovedomenie o začatí exekúcie bude povinnému doručené spoločne s exekučným príkazom. Inými slovami, súdny exekútor je povinný spolu s upovedomením o začatí exekúcie vydať aj exekučný príkaz, proti ktorému nie je prípustný žiadny opravný prostriedok. Dôsledkom doručenia exekučného príkazu príslušnej osobe je samotná realizácia exekúcie, ktorá môže byť bezprostredná (príkazanie pohľadávok) alebo exekučný príkaz môže byť predpokladom pre realizáciu ďalších úkonov, ktorých dôsledkom bude získanie peňažných prostriedkov z majetku povinného (napr. dražba). Inými slovami, povinný sa po prvýkrát dozvie, že je proti nemu vedené exekučné konanie v momente, keď (zjednodušene povedané) mu je odobratý majetok. Takýto stav je ústavne neudržateľný.*“

Napadnutá úprava je podľa navrhovateľa diskriminujúca, lebo znevýhodňuje povinného z jediného typu exekučného titulu, a navyše je v rozpore s princípom proporcionality.

13c) Namietaný nesúlad § 45 ods. 2 poslednej vety Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy

Sústredenie rozhodovania v exekučných veciach, kde je exekučným titulom rozhodnutie Komisie o povinnosti štátu vymáhať protiprávnu štátnu pomoc na jedinom zákonom určenom súde (Okresnom súde Malacky), podľa navrhovateľa vedie, v spojení s rozvrhom práce tohto súdu, k 99 % pravdepodobnosti pridelenia veci konkrétnej navrhovateľom označenej sudkyňi. Keďže exekučným súdom nie je všeobecný súd povinného, bude podľa navrhovateľa tento účastník exekučného konania diskriminovaný voči povinným v iných exekučných konaniach a zároveň hlavne voči štátu (štátnemu orgánu) ako oprávnenému v exekučnom konaní. Keďže zákonodarca rozumne, legitímnym cieľom neodôvodnil odlišné zaobchádzanie s účastníkmi exekučného konania v naznačených analogických situáciách, je podľa navrhovateľa napadnutá právna úprava v rozpore s čl. 47 ods. 3 a s čl. 48 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 2 a čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy.

Navrhovateľ podaním označeným ako „*Doplnenie právnej argumentácie a predloženie listinných dôkazov*“ doručeným ústavnému súdu 24. mája 2011 rozšíril odôvodnenie svojho návrhu a predložil tieto listinné dôkazy:

1. list spoločnosti F. K., a. s.,
2. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 MOBdo/3/2009 z 26. novembra 2009,
3. účtovná závierka spoločnosti F. K., a. s.,
4. rozhodnutie Komisie o štátnej pomoci č. C 25/2005 (ex NN21/2005) zo 7. júna 2006 poskytnutej Slovenskou republikou v prospech spoločnosti F. K., a. s.

Tieto listinné dôkazy navrhovateľ údajne získal od spoločnosti F. K., a. s., ktorá podľa právneho zástupcu navrhovateľa v súvislosti s ustanoveniami zákona o štátnej

pomoci a Exekučného poriadku, ktoré sú predmetom konania pred ústavným súdom, „... uvádza, že je priamym a doposiaľ jediným adresátom napadnutých ustanovení“.

Doplnenie navrhovateľovej právnej argumentácie v rámci návrhu na začatie konania pred ústavným súdom sa týka údajnej protiústavnosti § 30d zákona o štátnej pomoci.

13d) Namietaný nesúlad § 30d zákona o štátnej pomoci s princípom generality právnej normy podľa čl. 1 ods. 1 ústavy

Navrhovateľ tvrdí, že § 30d zákona o štátnej pomoci sa napriek zdanlivej všeobecnosti týka jediného adresáta – spoločnosti F. K., a. s., K., a Národnej rade Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“) bola táto skutočnosť pri jeho schvaľovaní známa. Navrhovateľ opisuje priebeh neúspešného vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci od F. i rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-507/08 z 22. decembra 2010, ktorým bolo určené, že Slovenská republika tým, že nevykonala rozhodnutie Komisie č. C 25/2005 (ex NN 21/2005) zo 7. júna 2006, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z čl. 249 ods. 4 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (v súčasnosti čl. 288 ods. 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) a z čl. 2 uvedeného rozhodnutia Komisie zo 7. júna 2006. Navrhovateľ cituje formulácie z tohto rozhodnutia, ktoré podľa jeho názoru preukazujú, že právna úprava vytvárajúca právny rámec vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci bola v Slovenskej republike pred prijatím napadnutých ustanovení zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku náležitá a príčina, pre ktorú dosiaľ nedošlo k vymoženiu tejto pomoci od F. v zmysle rozhodnutia Komisie zo 7. júna 2006, spočíva v tom, že príslušné orgány Slovenskej republiky nevyužili efektívne možnosti, ktoré im vtedajšia právna úprava vytvárajúca právny rámec vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci poskytovala. Navrhovateľ v tejto súvislosti cituje body 61 a 64 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-507/08 z 22. decembra 2010: „Ako zdôraznil generálny advokát vo svojich návrhoch, zo spisu i z ústnych pripomienok Slovenskej republiky prednesených na pojednávaní vyplýva, že vnútroštátne orgány tohto členského štátu mali podľa vnútroštátneho práva k dispozícii procesné prostriedky, ktorých dôsledné uplatnenie by umožnilo tomuto členskému štátu vymoženie spornej pomoci. ... Slovenská republika nepredložila dostatočné dôkazy, na základe ktorých by sa bolo možné domnievať, že v stanovenej lehote podnikla všetky kroky, ktoré mohla vykonať, na získanie vrátenia spornej pomoci.“ Podľa navrhovateľa «... je

nepochybné, že zákon musí vždy rešpektovať princíp generality. Formulácia prechodného ustanovenia v § 30d zákona č. 231/1999 Z. z. budí zdanie všeobecnosti tým, že sa vzťahuje na „rozhodnutia Komisie o neoprávnenej štátnej pomoci vydané do 31. mája 2011, ak nebola „takáto neoprávnená pomoc úplne alebo čiastočne vymožená.“». V skutočnosti však bolo toto ustanovenie prijaté a má byť aplikované na jediné rozhodnutie a jediný subjekt, a to na rozhodnutie Komisie č. C 25/2005 (ex NN 21/2005) zo 7. júna 2006 vo veci F. a vo vzťahu k samotnej F.. Navrhovateľ zdôrazňuje, že zákon nemôže riešiť individuálny prípad a byť aktom aplikácie práva – individuálnym právnym aktom. Napadnutá úprava § 30d v spojení s § 26 zákona o štátnej pomoci č. 231/1999 Z. z. má vo vzťahu k F. povahu individuálneho právneho aktu a predkladateľ napadnutej právnej úpravy sa tým nijako netají, keď v návrhu na skrátené legislatívne konanie o návrhu zákona schváleného následne ako zákon č. 102/2011 Z. z. výslovne uvádza: „návrh zákona, ktorého sa týka návrh na skrátené legislatívne konanie má za cieľ dosiahnuť takú právnu úpravu, ktorá by umožňovala okamžité vymáhanie pomoci nadväzne na rozsudok zo dňa 22. 12. 2010, ktorý vyniesol Súdny dvor v Luxemburgu vo veci C 507/08 Európska komisia v. Slovenská republika.“ Podľa navrhovateľa (v konaní pred ústavným súdom) „... je zrejmé, že samotné vnútroštátne právo Slovenskej republiky obsahuje procesné prostriedky, ktorých uplatnenie by umožnilo Slovenskej republike spornú pomoc vymôcť, ak by ich uplatňovanie bolo dôsledné. Túto skutočnosť potvrdil Súdny dvor EÚ v rozsudku C-507/08. ... Prijatím napadnutej právnej úpravy sa Slovenská republika iba snaží kompenzovať svoju nedôslednosť pri vymáhaní štátnej pomoci v konkrétnom prípade F..“.

13e) Namietaný nesúlad § 30d zákona o štátnej pomoci s princípom právnej istoty, zásadou zákazu retroaktivity a ochrany legálne nadobudnutých práv podľa čl. 1 ods. 1 ústavy

Navrhovateľ zdôrazňuje, že štát získa napadnutou právnou úpravou exekučný titul na pohľadávku, ktorú mu súdy právoplatne neprisúdili, aj napriek tomu, že bol v konaní pred vnútroštátnymi súdmi neúspešný. Zákonom sa tak zasahuje do právneho stavu, ktorý bol uzavretý právoplatným súdnym rozhodnutím voči konkrétnemu subjektu – F.. Takýto postup zákonodarcu porušuje dôveru v platné právo i legálne (právoplatným súdnym rozhodnutím) nadobudnuté práva.

13f) Namietaný nesúlad § 30d zákona o štátnej pomoci s princípom del'by moci podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, s princípom legality podľa čl. 2 ods. 2 ústavy, so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy a s právom na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Napadnutou právnou úpravou zákonodarca obišiel právoplatné súdne rozhodnutie a nahradil ho vlastným rozhodnutím majúcim formu zákona. O veci patriacej podľa ústavy do právomoci súdov tak rozhodla národná rada. Navrhovateľ v tejto súvislosti namieta: *„Pripustiť možnosť zákonodarcu zmeniť zákonom výsledok súdneho konania by znamenalo definitívne opustenie princípu demokratického právneho štátu a princípu legality, z ktorých del'ba moci vyplýva resp. s ktorými sa prelína.“*

Navrhovateľ vidí v napadnutých ustanoveniach aj odňatie konkrétnej veci (F.) súdom bez toho, aby bol určený iný orgán, ktorý má o nej rozhodnúť: *„... zákonodarca od súdu vyžaduje, aby F. odoprel prístup k súdu bez toho, aby stanovil iný orgán, ktorému bude môcť vec postúpiť na rozhodnutie. Ak by súd postupoval v súlade so zámerom zákonodarcu, išlo by o porušenie princípu zákazu odopretia spravodlivosti (denegatio iustitiae) podľa čl. 46 ústavy a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“*

II.

Stanoviská Národnej rady Slovenskej republiky ako účastníka konania a vlády Slovenskej republiky ako vedľajšieho účastníka konania

1. Ústavný súd si podľa § 39 ods. 1 zákona o ústavnom súde 19. decembra 2011 vyžiadal stanovisko Národnej rady Slovenskej republiky ako orgánu, ktorý prijal zákon č. 102/2011 Z. z., ktorým boli do zákona o štátnej pomoci a do Exekučného poriadku doplnené napadnuté ustanovenia. Ústavnému súdu bolo stanovisko národnej rady doručené 17. februára 2012. Podľa § 39 ods. 1 zákona o ústavnom súde bola k nemu pripojená dôvodová správa a záznam o diskusii na schôdzi národnej rady. Keďže išlo o zákon, ktorý národná rada opätovne schválila po vrátení prezidentom Slovenskej republiky v zmysle čl. 102 ods. 1 písm. c) ústavy,

bolo k stanovisku pripojené aj rozhodnutie prezidenta Slovenskej republiky č. 957-2011-BA z 24. februára 2011 o vrátení zákona z 11. februára 2011, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.

2. Národná rada vo svojom stanovisku zdôrazňuje cieľ napadnutých ustanovení, ktorý v súlade s dôvodovou správou formuluje takto: *„... reformovať mechanizmus vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci, a to z dôvodu potreby vytvorenia právneho prostredia na obnovenie trhového prostredia v prípade jeho narušenia v dôsledku poskytnutia neoprávnenej štátnej pomoci, zlepšenia stavu verejných financií efektívnejším vracaním protiprávne poskytnutých prostriedkov štátneho rozpočtu a potreby prevencie pred závažnými finančnými sankciami hroziacimi Slovenskej republike v prípade neúspešného vymáhania neoprávnene poskytnutej štátnej pomoci.“*

3. Právnu úpravu vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci pred prijatím zákona č. 102/2011 Z. z. bežnou súdnou cestou hodnotí národná rada ako nevyhovujúcu pre pomalosť a možnosť priesťahov v súdnom konaní. Následne zhrňa obsah zákona č. 102/2011 Z. z. a formuluje tento právny názor: *„Nová kvalita právneho prostredia po prijatí novely má aj svoj ústavný rozmer. Znenie doplnené novelou konvenuje so znením ustanovenia čl. 7 ods. 2 ústavy, podľa ktorého právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Na základe výkladu tohto ustanovenia možno vyvodiť, že všetky zložky verejnej moci by mali rešpektovať tieto záväzné akty a v prípade ich rozporu so slovenskými zákonmi by sa mali snažiť o dosiahnutie ich kompatibility s právom Európskej únie.“* Národná rada vo svojom stanovisku zároveň interpretuje ústavný základ vzťahu právnych poriadkov Európskej únie a Slovenskej republiky uvádzajúc: *„Právny rámec pre rozhodovanie o nárokoch vyplývajúcich z práva Európskej únie definuje čl. 144*

ods. 1 ústavy zakotvujúci viazanosť súdov Zmluvou o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii, podľa ktorého sú sudcovia pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.“

4. Národná rada na základe relevantnej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie vysvetľuje zásady bezprostrednej použiteľnosti a aplikačnej prednosti primárneho aj sekundárneho práva Európskej únie a právnu úpravu štátnej pomoci (jej zákazu) v jeho rámci. Z rozsiahlej argumentácie je vzhľadom na predmet konania pred ústavným súdom zvlášť významná veta: *„Členské štáty si môžu zvoliť akékoľvek prostriedky, ktorými vykonávajú rozhodnutia o vymáhaní, s podmienkou, aby viedli k účinnému a okamžitému vykonaniu rozhodnutia Komisie, teda aby priniesli konkrétny výsledok, vymoženie dlžných súm (C-415/03 Komisia v. Grécko-Olympic Airways), pričom nestačí podniknutie všetkých možných krokov členským štátom, ak nevedú k výsledku (C-232/05 Komisia v. Francúzsko-Scott).“*

5. Národná rada tvrdí, že práva príjemcu neoprávnenej štátnej pomoci na súdnu a inú právnu ochranu a na spravodlivý súdny proces sú garantované právom Európskej únie, a to v rámci systému orgánov Európskej únie. Prijemca štátnej pomoci síce nie je účastníkom konania pred Komisiou, ale môže ako zainteresovaná strana predložiť svoje pripomienky ku skutočnostiam, ktoré sú predmetom formálneho zisťovania vo veci štátnej pomoci, a na požiadanie mu bude rozhodnutie Komisie doručené. Rozhodnutie Komisie môže pred Všeobecným súdom ako súdom prvého stupňa podľa čl. 263 Zmluvy o fungovaní Európskej únie napadnúť nielen členský štát, ale aj príjemca štátnej pomoci, pretože toto rozhodnutie sa ho priamo týka. Žaloba podľa čl. 263 Zmluvy o fungovaní Európskej únie síce sama osebe nemá odkladný účinok, ale príjemca štátnej pomoci môže požiadať o odklad vykonania rozhodnutia o vymáhaní (čl. 278 Zmluvy o fungovaní Európskej únie). Rozhodnutie Všeobecného súdu je na základe odvolania preskúmateľné Súdnym dvorom. V tejto súvislosti národná

rada taktiež uvádza: „*V prípade, keď príjemca pomoci napadne vykonanie rozhodnutia v konaniach pred vnútroštátnym súdom z dôvodu, že takéto rozhodnutie o vymáhaní je protiprávne, národný súd musí v súlade s článkom 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (C-346/03 Atzeni a i.) požiadať súdny dvor o prejudiciálne konanie o platnosti takéhoto rozhodnutia.*“

6. Na základe uvedenej argumentácie národná rada ako účastník konania pred ústavným súdom vo svojom stanovisku navrhla, „... *aby ústavný súd Slovenskej republiky návrhu v celom rozsahu nevyhovel*“.
7. Predsedníčka ústavného súdu si podľa § 39 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyžiadala stanovisko vlády Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „vláda“ alebo „vedľajší účastník konania“), ako vedľajšieho účastníka konania (§ 37 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Stanovisko vedľajšieho účastníka konania bolo ústavnému súdu doručené 15. februára 2012. Vláda Slovenskej republiky, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, najprv stručne zhrnula návrh na začatie konania a zaujala k nemu všeobecné stanovisko, v rámci ktorého zdôraznila účel zákona č. 102/211 Z. z. a zásadu aplikačnej prednosti práva Európskej únie pred právnymi poriadkami členských štátov. V krátkosti opísala úpravu štátnej pomoci a vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci v práve Európskej únie. Túto časť svojho stanoviska uzatvára takto: „*Novelu zákona o štátnej pomoci a s tým súvisiacu novelu Exekučného poriadku možno preto považovať za súladnú s Ústavou Slovenskej republiky, ktorá v žiadnom prípade neznižuje úroveň právneho štátu. Nevstupuje do žiadnych existujúcich práv a povinností, ale výlučne premieta do právneho poriadku Slovenskej republiky zásadu vyplývajúcu z práva Európskej únie a judikatúry Súdneho dvora Európskej únie, že neoprávnená štátna pomoc musí byť vymožená okamžite a účinne. To znamená, že prijatím zákona č. 102/2011 Z. z. dochádza len k zrýchleniu vymáhacej procedúry pri neoprávnenej štátnej pomoci a k praktickému aplikačnému premietnutiu zásady prednosti práva Európskej únie, zakotvenej aj v čl. 7 ods. 2*

Ústavy Slovenskej republiky. Slovenská republika je povinná podľa rozhodnutia Komisie prijať všetky opatrenia potrebné na vymáhanie neoprávnenej štátnej pomoci od príjemcu.“ V ďalšej časti stanoviska sa vláda vyjadrila k podstatným častiam argumentácie uvedenej v návrhu.

8. K namietanému nesúladu § 26 ods. 2 až 7 zákona o štátnej pomoci s princípom právneho štátu a princípom del'by moci podľa čl. 1 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 142 ods. 1 ústavy

V časti stanoviska týkajúcej sa namietaného nesúladu § 26 ods. 2 až 7 zákona o štátnej pomoci s ústavným princípom právneho štátu a ústavným princípom del'by moci argumentuje vláda zásadou aplikačnej prednosti práva Európskej únie. Uvádza, že pri vymáhaní neoprávnenej štátnej pomoci sa „... *uplatnia vnútroštátne právne postupy, ale iba za podmienky, že umožňujú okamžité a účinné vykonanie rozhodnutia Komisie. Pri vymáhaní neoprávnenej štátnej pomoci ide o záväzok spočívajúci v dosiahnutí výsledku ... Ak vnútroštátne predpisy bránia okamžitému a účinnému vymoženiu neoprávnenej štátnej pomoci, vnútroštátne orgány členského štátu, ktorý má zabezpečiť vymoženie neoprávnenej štátnej pomoci, sú povinné zabezpečiť plný účinok právnych predpisov Európskej únie s tým, že z vlastnej iniciatívy neuplatnia akékoľvek odporujúce ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré bránia okamžitému vymoženiu neoprávnenej štátnej pomoci.*“. Napadnuté ustanovenia zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku majú zabrániť, aby orgány Slovenskej republiky uplatnili priamo právo Európskej únie na úkor práva Slovenskej republiky, a tak sa „... *nedostali do nekonformného postavenia vo vzťahu k čl. 2 ods. 2 ústavy...*“. Jej cieľom je zrýchliť vymáhanie neoprávnenej štátnej pomoci, a to aj vylúčením odkladných účinkov inak plne zachovaných opravných prostriedkov v exekučnom konaní. K argumentácii navrhovateľa, že sa zákonodarca ústavne súladným spôsobom nevysporiadal so situáciami poskytnutia neoprávnenej štátnej pomoci formou zmluvy, ktorá bola aj plne realizovaná, vláda uviedla, že vymáhanie neoprávnenej štátnej pomoci sa takej zmluvy netýka, pretože sa realizuje v rámci nového právneho vzťahu.

9. K namietanému nesúladu § 26 zákona o štátnej pomoci s právom vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 1, čl. 46, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 ústavy a s čl. 6 dohovoru

Vo vyjadrení k tejto časti návrhu vláda zdôrazňuje, že na poskytnutie štátnej pomoci z verejných zdrojov nie je právny nárok a podľa Súdneho dvora Európskej únie sa jej príjemca v konaní pred vnútroštátnymi orgánmi nemôže dovolávať svojich legitímnych očakávaní, lebo pri náležitej starostlivosti mohol vedieť o neoprávnenosti štátnej pomoci, ktorá mu bola poskytnutá. Zároveň má možnosť zapojiť sa do konania pred Komisiou a tam uplatniť svoje práva i napadnúť rozhodnutie Komisie pred Súdny dvorom Európskej únie (pred Všeobecným súdom v prvom stupni a potom prípadne aj pred Súdny dvorom). Vláda argumentuje, že *„Pre vnútroštátne orgány je rozhodnutie Komisie prameňom práva s prednosťou pred vnútroštátnym právnym poriadkom, ktorému musia zaručiť plný účinok. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Neoprávnená štátna pomoc je štátnou pomocou, ktorú poskytovateľ poskytol príjemcovi v rozpore s čl. 107 a čl. 108 Zmluvy o fungovaní EÚ, ktoré majú priamy účinok.“*

10. Vláda následne vysvetľuje judikatúru Súdneho dvora Európskej únie týkajúcu sa niektorých aspektov problematiky štátnej pomoci. Poukazujúc na právo Európskej únie a nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 501/2010-94 zo 6. apríla 2011 argumentuje: *„Skutočnosť, že subjekt, ktorému bola štátna pomoc poskytnutá, nie je účastníkom konania vedeného Komisiou, je vyvážená jeho možnosťou obrátiť sa na Všeobecný súd Európskej únie a požadovať preskúmanie rozhodnutia Komisie.“* V tomto kontexte vláda tvrdí, že napadnutú novelu zákona o štátnej pomoci priznávajúcu rozhodnutiu Komisie právny status exekučného titulu, ktorý nie je oprávnený preskúmať žiadny orgán členského štátu, nemožno považovať za nesúladnú s navrhovateľom označenými článkami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu.

11. K namietanému nesúladu § 26 zákona o štátnej pomoci s právom príjemcu pomoci na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a s právom na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru

Proti tvrdeniu navrhovateľa o uvedenom nesúlade argumentuje vedľajší účastník konania možnosťou súdnej ochrany poskytovanou príjemcovi neoprávnenej štátnej pomoci Súdnym dvorom Európskej únie, ktorú akceptoval ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 501/2010-94 zo 6. apríla 2011.

12. K namietanému nesúladu § 26 zákona o štátnej pomoci s princípmi proporcionality a ústavnosti podľa čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy

Argumentácia vedľajšieho účastníka konania oponujúca navrhovateľom tvrdenému nesúladu § 26 zákona o štátnej pomoci s princípmi proporcionality a ústavnosti vychádza z právneho názoru, že „... rozhodnutie Komisie, ktoré je adresované štátu nemôže byť individuálnym aktom zaväzujúcim výlučne štát, ale je zo svojej podstaty verejným aktom, ktorý zaväzuje všetky subjekty, ktorých sa týka“. Vláda tento názor opiera hlavne o možnosť prijímateľa neoprávnenej štátnej pomoci napadnúť rozhodnutie Komisie, ktoré sa ho priamo týka, pred Všeobecným súdom, hoci príjemca nebol účastníkom konania pred Komisiou. Vyvodzuje z neho nemožnosť rozporu novely zákona o štátnej pomoci s ústavou vzhľadom na čl. 7 ods. 2 ústavy.

13. Požiadavka vhodnosti právnych prostriedkov zvolených na dosiahnutie legitímneho cieľa je podľa jej názoru taktiež splnená. Doterajšia právna úprava totiž neumožňovala dostatočne rýchle vymożenie neoprávnenej štátnej pomoci, čo dokumentuje jediný prípad jej vymáhania v Slovenskej republike. Zo záväznosti rozhodnutí Komisie a Súdného dvora Európskej únie vláda vyvodzuje, že právnu úpravu, ktorou „... zákonodarca vybral vhodnejší prostriedok na najrýchlejšie zabezpečenie okamžitého vykonania rozhodnutia Európskej komisie“, nemožno považovať za neprimeraný, a teda za ústavne nekonformný „zásah do základných práv a slobôd príjemcu“.

14. Vláda opätovne zdôrazňuje, že rozhodnutie Komisie adresované členskému štátu nie je individuálnym právnym aktom, ale súčasťou právneho poriadku. V tejto súvislosti uvádza: „Právo Európskej únie pozná aj rozhodnutia Komisie, ktoré sú priamo vykonateľné. V týchto prípadoch ide o individuálne právne akty zaväzujúce individuálne fyzické osoby alebo právnické osoby (iné ako štát) a takéto rozhodnutia sú priamo vykonateľné podľa čl. 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Je teda evidentné, že rozhodnutia Komisie smerujúce voči členským štátom nemôžu byť individuálnym právnym aktom a sú záväzné voči všetkým subjektom členských štátov, ktorých sa rozhodnutie môže týkať.“

15. Podľa názoru vlády z toho, že právna úprava Európskej únie a rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie rešpektujú základné práva a slobody, vyplýva, že „Keďže rozhodovanie o právach a povinnostiach v oblasti rozhodovania o neoprávnenej štátnej pomoci patrí do právomoci orgánov Európskej únie, nemôže spôsobiť vnútroštátnou právnou úpravou členského štátu porušenie základných práv a slobôd iba tým, že takéto rozhodnutie Európskej komisie umožní urýchlene vykonať.“

16. Túto časť argumentácie vedľajší účastník konania uzatvára tým, že doterajšia právna úprava vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci súdnou cestou poznačenou priet'ahmi v konaní bola nahradená úpravou umožňujúcou okamžité a účinné vykonanie rozhodnutia Komisie. Ďalej pripomína, že ak by exekútor pri vymáhaní neoprávnenej štátnej pomoci porušil práva povinného a spôsobil mu škodu, tak nápravu umožňuje zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

17. K namietanému nesúladu § 30d zákona o štátnej pomoci s princípom generality právnej normy, s princípom právnej istoty, princípom zákazu retroaktivity, princípom ochrany legálne nadobudnutých práv a s princípom del'by

moci podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, _____ s princípom legality podľa čl. 2 ods. 2 ústavy, so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy a s právom na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Pokiaľ ide o túto časť návrhu, vláda argumentuje tým, že napadnuté ustanovenia sa nedotkli hmotnoprávných práv a povinností príjemcov a poskytovateľov neoprávnenej štátnej pomoci. Vedľajší účastník konania tvrdí: *„Navrhované právne riešenie prechodných ustanovení nemôže narušiť princíp právnej istoty ani princíp rovnosti, pretože všetky subjekty, ktorým sa poskytla štátna pomoc, ktorá bola podľa právoplatného rozhodnutia Komisie neoprávnená, musia vedieť, že pomoc bola neoprávnená a že pomoc musia vrátiť. Táto povinnosť vyplýva priamo z čl. 14 nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 v spojení s § 26 zákona o štátnej pomoci tak v platnom znení, ako aj v znení pred novelou zákona o štátnej pomoci.“*

18. Ustanovenie § 30d zákona o štátnej pomoci sa nemôže dotknúť nadobudnutých práv príjemcov štátnej pomoci, lebo rozhodovanie vo veciach neoprávnenosti štátnej pomoci patrí do právomoci orgánov Európskej únie, a nie Slovenskej republiky a toto ustanovenie je ex definitione záväzná len pre orgány Slovenskej republiky, poskytovateľov a príjemcov neoprávnenej štátnej pomoci. Z uvedených dôvodov nemožno uvedené ustanovenie § 30d považovať za neprípustný (retroaktívny) zásah do práv a povinností dotknutých subjektov, a teda ho nemožno ani považovať za nesúladne s čl. 1 ods. 1 a s čl. 2 ods. 2 ústavy.

19. Vedľajší účastník tvrdí, že § 30d zákona o štátnej pomoci nenaruša princíp generality právnych noriem obsiahnutý v koncepcii právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, lebo síce v momente jeho prijatia existoval jediný prípad (F.), na ktorý sa vzťahoval, ale zákon č. 102/2011 Z. z. upravuje i situácie, ktoré dosiaľ nenastali, a je určený neurčitej množine adresátov. Zmena vymáhacej procedúry akejkoľvek povinnosti musí obsahovať aj určenie ako dokončiť prebiehajúce (vymáhacie) konania. Vláda dopĺňa: *„Podľa judikatúry Súdného dvora EÚ vymáhaniu neoprávnenej štátnej pomoci dokonca nemôžu brániť ani prípadné*

právoplatné vnútroštátne rozhodnutia so silou rozhodnutej veci (pozri napr. rozsudok z 18. júla 2007 vo veci C-119/05 Lucchini, bod 63).“

20. K namietanému nesúladu napadnutých ustanovení Exekučného poriadku

Pokiaľ ide o túto časť návrhu, vedľajší účastník stručne argumentuje odkazom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, podľa ktorej aj odkladný účinok opravných prostriedkov predstavuje prekážku účinného a okamžitého vykonania rozhodnutia Komisie a ustanovenia vnútroštátneho právneho poriadku, ktoré takému výkonu bránia, sa nemajú aplikovať.

21. Vedľajší účastník konania zahrnul do svojho stanoviska aj prehľad kauzy F., ktorá je dosiaľ jediným prípadom neoprávnenej štátnej pomoci v Slovenskej republike. Vláda svoje stanovisko uzatvára týmto návrhom: *„Na základe vyššie uvedeného Vláda Slovenskej republiky zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky návrhu skupiny poslancov Národnej rady SR na začatie konania nevyhovel, keďže napadnuté ustanovenia zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku vychádzajú zo zásad vyplývajúcich zo súvisiacej ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ s cieľom účinne zabezpečiť plnenie povinností Slovenskej republiky vyplývajúcich z práva EÚ vrátane príslušných rozhodnutí Komisie.“*

22. Ústavnému súdu bolo 22. novembra 2011 doručené *„Stanovisko spoločnosti F. K., a. s., k prebiehajúcemu konaniu“*, ktorá však nie je účastníkom ani vedľajším účastníkom konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy, a preto sa ním v tomto konaní nemožno zaoberať. Dňa 2. decembra 2011 bola ústavnému súdu doručená kópia listu spoločnosti F. adresovaného právneho zástupcovi navrhovateľa, ktorú tento zaslal ústavnému súdu. Zákon č. 102/2011 Z. z. je v ňom nazvaný *„Lex F.“* a F. tvrdí, že je namierený hlavne proti nej. Informuje o krokoch, ktoré smerovali k okamžitej exekúcii voči nej.

23. Navrhovateľ, národná rada ako účastník konania a ani vláda ako vedľajší účastník konania v danom prípade netrvali na ústnom pojednávaní, a preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde s ich súhlasom upustil od ústneho pojednávania, lebo aj vzhľadom na charakter konania o súlade právnych predpisov dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

24.

III.

Relevantné ustanovenia právnych predpisov a medzinárodných zmlúv

Ústavný súd v tomto konaní vychádzal najmä z nasledujúcich ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a medzinárodných zmlúv:

Ústava Slovenskej republiky

Čl. 1

1. Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.
2. Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Čl. 2

1. Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.
2. Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Čl. 7

2. Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne

záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

5. Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

Čl. 12

1. Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.
2. Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým, bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

Čl. 13

1. Povinnosti možno ukladať
 - a) zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd,
 - b) medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 4, ktorá priamo zakladá práva a povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, alebo
 - c) nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

Čl. 20

1. Každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

4. Vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.
5. Iné zásahy do vlastníckeho práva možno dovoliť iba vtedy, ak ide o majetok nadobudnutý nezákonným spôsobom alebo z nelegálnych príjmov a ide o opatrenie nevyhnutné v demokratickej spoločnosti pre bezpečnosť štátu, ochranu verejného poriadku, mravnosti alebo práva a slobôd iných. Podmienky ustanoví zákon.

Čl. 46

1. Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.
2. Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Čl. 47

2. Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.
3. Všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Čl. 48

1. Nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Čl. 124

Ústavný súd Slovenskej republiky je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Čl. 125

1. Ústavný súd rozhoduje o súlade
 - a) zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Čl. 141

1. V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy.

Čl. 142

1. Súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestných veciach, súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Čl. 6

Právo na spravodlivé súdne konanie

1. Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti.

Čl. 13

Právo na účinný prostriedok nápravy

Každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, má právo na účinný prostriedok nápravy pred vnútroštátnym orgánom bez ohľadu na to, že porušenie spôsobili osoby pri plnení ich úradných povinností.

Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Čl. 1

Ochrana majetku

Každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom alebo zabezpečili platenie daní alebo iných poplatkov alebo pokút.

Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie

Čl. 107

(bývalý článok 87 ZES)

1. Ak nie je zmluvami ustanovené inak, pomoc poskytovaná členským štátom alebo akoukoľvek formou zo štátnych prostriedkov, ktorá narúša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná s vnútorným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi.
2. S vnútorným trhom je zlučiteľná:
 - a) pomoc sociálnej povahy poskytovaná jednotlivým spotrebiteľom za predpokladu, že sa poskytuje bez diskriminácie vo vzťahu k pôvodu výrobkov;

- b) pomoc určená na náhradu škody spôsobenej prírodnými katastrofami alebo mimoriadnymi udalosťami;
 - c) pomoc poskytovaná hospodárstvu určitých oblastí Spolkovej republiky Nemecko v dôsledku rozdelenia Nemecka, v rozsahu potrebnom na vyrovnanie hospodárskych nevýhod spôsobených týmto rozdelením. Päť rokov po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy môže Rada na návrh Komisie prijať rozhodnutie, ktorým sa zruší toto písmeno.
3. Za zlučiteľnú s vnútorným trhom možno považovať:
- a) pomoc na podporu hospodárskeho rozvoja oblastí s mimoriadne nízkou životnou úrovňou alebo s mimoriadne vysokou nezamestnanosťou, ako aj na podporu regiónov uvedených v článku 349, pričom sa zohľadní ich štrukturálna, hospodárska a sociálna situácia;
 - b) pomoc na podporu vykonávania dôležitého projektu spoločného európskeho záujmu alebo na nápravu vážnej poruchy fungovania v hospodárstve členského štátu;
 - c) pomoc na rozvoj určitých hospodárskych činností alebo určitých hospodárskych oblastí, za predpokladu, že táto podpora nepriaznivo neovplyvní podmienky obchodu tak, že by to bolo v rozpore so spoločným záujmom;
 - d) pomoc na podporu kultúry a zachovania kultúrneho dedičstva, ak takáto pomoc neovplyvňuje podmienky obchodovania a hospodárskej súťaže v Únii v rozsahu, ktorý odporuje spoločným záujmom;
 - e) iné druhy pomoci, ako ich vymedzia rozhodnutia Rady prijaté na návrh Komisie.

Čl. 108

(bývalý článok 88 ZES)

1. Komisia v spolupráci s členskými štátmi priebežne skúma systémy pomoci poskytovanej v týchto štátoch. Navrhuje im príslušné opatrenia, ktoré si vyžaduje postupný rozvoj alebo fungovanie spoločného trhu.
2. Ak Komisia po výzve, aby príslušné strany predložili pripomienky, zistí, že pomoc poskytnutá štátom alebo zo štátnych zdrojov je nezlučiteľná s vnútorným trhom

podľa článku 107, alebo ak zistí, že táto podpora sa zneužíva, rozhodne o tom, že príslušný štát túto pomoc v lehote stanovenej Komisiou zruší alebo upraví.

Ak sa daný štát nepodriadi tomuto rozhodnutiu v stanovenej lehote, Komisia alebo iný dotknutý štát môže, odhliadnuc od ustanovení článkov 258 a 259, predložiť vec priamo Súdnemu dvoru Európskej únie.

Na žiadosť členského štátu môže Rada jednomyselne rozhodnúť, že pomoc, ktorú štát poskytuje alebo zamýšľa poskytnúť, sa ako výnimka z ustanovení článku 107 alebo nariadení uvedených v článku 109 považuje za zlučiteľnú, a to za predpokladu, že takéto rozhodnutie odôvodňujú výnimočné okolnosti. Ak v súvislosti s touto pomocou Komisia už začala konať, ako je uvedené v prvom pododseku tohto odseku, podaním žiadosti Rade sa toto konanie zastavuje až do vyjadrenia Rady.

Ak sa Rada do troch mesiacov od podania tejto žiadosti nevyjadrí, o veci rozhodne Komisia.

3. Komisia musí byť v dostatočnom čase upovedomená o zámeroch v súvislosti s poskytnutím alebo upravením pomoci, aby mohla podať svoje pripomienky. Ak usúdi, že takýto zámer je nezlučiteľný s vnútorným trhom podľa článku 107, začne konanie podľa odseku 2. Členský štát nemôže vykonať navrhované opatrenia, pokiaľ sa vo veci nerozhodlo s konečnou platnosťou.
4. Komisia môže prijať nariadenia týkajúce sa kategórií štátnej pomoci, o ktorej Rada podľa článku 109 rozhodla, že môže byť oslobodená od povinnosti informovať uvedenej v odseku 3 tohto článku.

Čl. 109

(pôvodný článok 89 ZES)

Na návrh Komisie po porade s Európskom parlamentom môže Rada vydať akékoľvek nariadenia potrebné na uplatnenie článkov 107 a 108 a najmä môže stanoviť podmienky uplatnenia článku 108 ods. 3, ako aj uviesť druhy pomoci, ktoré sú vyňaté z tohto postupu.

Čl. 263

Súdny dvor Európskej únie preskúmava zákonnosť legislatívnych aktov, aktov Rady, Komisie a Európskej centrálnej banky okrem odporúčaní a stanovísk a preskúmava aj zákonnosť aktov Európskeho parlamentu a Európskej rady, ktoré majú právne účinky vo vzťahu k tretím stranám. Tiež preskúmava zákonnosť aktov orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie, ktoré zakladajú právne účinky voči tretím stranám.

Na tento účel má právomoc rozhodovať o žalobách podávaných členskými štátmi, Európskym parlamentom, Radou alebo Komisiou z dôvodu nedostatku právomoci, porušenia podstatných procesných predpisov, porušenia zmlúv alebo akéhokoľvek právneho pravidla týkajúceho sa uplatňovania alebo zneužitia právomocí.

Súdny dvor Európskej únie má právomoc rozhodovať za rovnakých podmienok o žalobách podaných Dvorom audítorov, Európskou centrálnou bankou a Výborom regiónov na ochranu ich výhradných práv.

Akákoľvek fyzická alebo právnická osoba môže za podmienok ustanovených v prvom a druhom odseku podať žalobu proti aktom, ktoré sú jej určené alebo ktoré sa jej priamo a osobne týkajú, ako aj voči regulačným aktom, ktoré sa jej priamo týkajú a nevyžadujú vykonávacie opatrenia.

Právne akty, ktorými sa zriaďujú orgány, úrady a agentúry Únie, môžu ustanoviť osobitné podmienky a úpravy týkajúce sa žalôb podaných fyzickými alebo právnickými osobami proti aktom týchto orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie, ktoré zakladajú právne účinky voči nim.

Súdne konanie uvedené v tomto článku sa začne do dvoch mesiacov od zverejnenia daného opatrenia alebo jeho oznámenia žalobcovi, alebo ak toto chýba, odo dňa, keď sa o ňom žalobca dozvedel.

Čl. 267

(pôvodný článok 234 ZES)

Súdny dvor Európskej únie má právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú:

- a) výkladu zmlúv;
- b) platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom a tento súdny orgán usúdi, že rozhodnutie o nej je nevyhnutné pre vydanie jeho rozhodnutia, môže sa obrátiť na Súdny dvor Európskej únie, aby o nej rozhodol.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je tento súdny orgán povinný obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie.

Ak sa takáto otázka položí v prebiehajúcom konaní pred súdnym orgánom členského štátu v súvislosti s osobou, ktorá je vo väzbe, Súdny dvor Európskej únie koná bezodkladne.

Čl. 278

(pôvodný článok 242 ZES)

Žaloby podané na Súdny dvor Európskej únie nemajú odkladný účinok. Avšak ak Súdny dvor Európskej únie usúdi, že si to okolnosti vyžadujú, môže nariadiť odklad výkonu napadnutého aktu.

Čl. 299

(pôvodný článok 256 ZES)

Právne akty Rady, Komisie alebo Európskej centrálnej banky, ktoré ukladajú peňažný záväzok osobám iným než sú štáty, sú vykonateľné.

Výkon rozhodnutia sa riadi predpismi občianskeho práva procesného štátu, na výsostnom území ktorého sa vykonáva. Doložku vykonateľnosti pripojí k rozhodnutiu len formálnym overením pravosti titulu vnútroštátny orgán, ktorého tým poverí vláda príslušného členského štátu a vyzoomie o tom Komisiu a Súdny dvor Európskej únie.

Ak sú na žiadosť oprávnenej strany splnené tieto formálne náležitosti, strana môže o výkon rozhodnutia v súlade s vnútroštátnym právom požiadať priamo príslušný orgán.

Výkon rozhodnutia možno zastaviť len rozhodnutím Súdneho dvora Európskej únie. Sťažnosti na protiprávny spôsob výkonu rozhodnutia však podliehajú právomoci vnútroštátnych súdov príslušnej krajiny.

IV.

Predmet konania a východiská rozhodnutia ústavného súdu

1. Predmetom konania pred ústavným súdom je súlad napadnutých ustanovení zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku s ustanoveniami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu uvedených v návrhu na začatie konania a v jeho doplnení. Napadnuté ustanovenia sa stali súčasťou zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku na základe ich novelizácie vykonanej zákonom č. 102/2011 Z. z. Pri skúmaní ich účelu a zmyslu preto ústavný súd využil dôvodovú správu k návrhu zákona schváleného ako zákon č. 102/2011 Z. z. a záznam z rozpravy národnej rady týkajúcej sa jeho prerokovania.
2. Podľa dôvodovej správy k návrhu zákona č. 102/2011 Z. z. a rozpravy v pléne národnej rady je účelom napadnutých ustanovení zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku plnenie povinností Slovenskej republiky vyplývajúcich z práva Európskej únie vrátane judikatúry Súdneho dvora Európskej únie. V texte dôvodovej správy sa v tejto súvislosti uvádza: „*V súčasnosti sa javí potrebným reformovať mechanizmus vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci, a to z dôvodu zrýchleného obnovenia trhového prostredia narušeného v dôsledku poskytnutia neoprávnenej štátnej pomoci, zlepšenia stavu verejných financií efektívnejším vracaním protiprávne poskytnutých prostriedkov štátneho rozpočtu a predídania závažným finančným sankciám hroziacim SR v prípade nevyoženia neoprávnenej štátnej pomoci.*“

3. Problematika štátnej pomoci je upravená v primárnom práve Európskej únie v čl. 107 až čl. 109 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pôvodne išlo o čl. 87 až čl. 89 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. Článok 107 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ustanovuje, že pomoc poskytovaná členským štátom alebo akoukoľvek formou zo štátnych prostriedkov, ktorá narúša hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvyhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná s vnútorným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi. Následne tento článok ustanovuje prípady, v ktorých je poskytnutá pomoc zlučiteľná s vnútorným trhom alebo ju za takú možno považovať. Článok 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ustanovuje právny základ pre kontrolu poskytnutej štátnej pomoci a jej zlučiteľnosti s vnútorným trhom. Okrem iného sa v ňom uvádza: „*Ak Komisia po výzve, aby príslušné strany predložili pripomienky, zistí, že pomoc poskytnutá štátom alebo zo štátnych zdrojov je nezlučiteľná s vnútorným trhom podľa článku 107, alebo ak zistí, že táto podpora sa zneužíva, rozhodne o tom, že príslušný štát túto pomoc v lehote stanovenej Komisiou zruší alebo upraví.*“ V rámci sekundárneho práva Európskej únie ustanovuje základné pravidlá vymáhania neoprávnene poskytnutej štátnej pomoci nariadenie Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 ustanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie čl. 93 Zmluvy o ES v platnom znení [ďalej len „nariadenie Rady (ES) č. 659/1999“]. Ďalšie vykonávacie ustanovenia upravuje nariadenie Komisie (ES) č. 794/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 659/1999 ustanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie čl. 93 Zmluvy o ES v platnom znení [ďalej len „nariadenie Komisie (ES) č. 794/2004“]. V čl. 14 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 sa ustanovuje povinnosť Komisie nariadiť vymáhanie neoprávnene poskytnutej a nezlučiteľnej pomoci a povinnosť členského štátu podniknúť všetky potrebné opatrenia, aby vymohol neoprávnene poskytnutú pomoc, ak sa zistí, že je nezlučiteľná s právom Európskej únie. V čl. 14 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 sa ustanovuje, že pomoc sa má vymáhať vrátane úroku od dátumu, od ktorého mal príjemca neoprávnene poskytnutú pomoc k dispozícii, až do dátumu jej účinného vymoženía. V čl. 14 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 sa

ustanovuje: „*vymáhanie sa bude realizovať bez meškania a v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva príslušného členského štátu za predpokladu, že umožnia okamžité a účinné vykonanie rozhodnutia Komisie.*“

4. Referenčným rámcom rozhodovania ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov v zmysle čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy je samotná ústava a ďalšie ústavné zákony a medzinárodné zmluvy, s ktorými vyslovila súhlas národná rada a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom. Ústavný súd už v náleze sp. zn. III. ÚS 64/00 z 31. januára 2001 uviedol, že súdy v Slovenskej republike pôsobia na základe ústavy a zákonov, čiže na základe právneho poriadku Slovenskej republiky, a sú teda povinné rozhodovať na základe aplikácie noriem tohto právneho poriadku alebo noriem, ktorých použitie tento právny poriadok zvlášť umožňuje. Uvedený princíp sa vzťahuje aj na ústavný súd. Zároveň je ústavný súd podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na začatie konania, s jedinou výnimkou podľa § 40 zákona o ústavnom súde. Znamená to, že ústavný súd môže v konaní o súlade právnych predpisov skúmať súlad napadnutých ustanovení zákona iba s tými ustanoveniami ústavy, ústavných zákonov alebo kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, ktoré sú v návrhu na začatie konania uvedené.
5. Napadnuté ustanovenia zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku slúžia plneniu povinností Slovenskej republiky vyplývajúcich z práva Európskej únie, z čoho vyplýva nepochybná legitimita ich účelu, ktorá napokon nie je ani medzi účastníkmi konania sporná. Prostriedky zvolené zákonodarcom na dosiahnutie legitímneho účelu napadnutých ustanovení zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku však musia byť v súlade s ústavou a medzinárodnými zmluvami podľa čl. 7 ods. 5 a čl. 154c ods. 1 ústavy.
6. Vzhľadom na ustanovenie čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (zásada lojálnej spolupráce) v spojení s čl. 1 ods. 2 a čl. 7 ods. 5 ústavy, ako aj s ohľadom na ustanovenie čl. 7 ods. 2 ústavy musia dotknuté ustanovenia zákona o štátnej

pomoci a Exekučného poriadku zároveň rešpektovať relevantnú právnu úpravu práva Európskej únie týkajúcu sa štátnej pomoci tak, ako je interpretovaná a aplikovaná Súdnym dvorom Európskej únie.

7. Právomoc týkajúca sa regulácie štátnej pomoci je rozdelená medzi Európsku úniu a jej členské štáty v tom zmysle, že rozhodovanie o sporných prípadoch štátnej pomoci z hľadiska jej zlučiteľnosti s vnútorným trhom patrí do výlučnej právomoci európskych orgánov, a to predovšetkým Komisie. V prípade negatívneho rozhodnutia Komisie nariaďujúceho vymáhanie neoprávnene poskytnutej a nezlučiteľnej pomoci je za vymoženie tejto pomoci zodpovedný členský štát.
8. Rozhodnutia Komisie sú vo svojej celistvosti záväzné pre tých, ktorým sú určené. Členský štát, ktorému je adresované rozhodnutie Komisie zaväzujúce ho vymáhať protiprávnu pomoc, je povinný prijať všetky vhodné opatrenia na vykonanie tohto rozhodnutia (napr. rozsudky Súdneho dvora z 12. decembra 2002, Komisia/Nemecko, C-209/00, Zb. s. I-11695, bod 31; z 26. júna 2003, Komisia/Španielsko, C-404/00, Zb. s. I-6695, bod 21) a musí pristúpiť k účinnému vymáhaniu dlžných súm (napr. rozsudky Súdneho dvora z 12. mája 2005, Komisia/Grécko, C-415/03, Zb. s. I-3875, bod 44, ako aj z 5. októbra 2006, Komisia/Francúzsko, C-232/05, Zb. s. I-10071, body 41 a 42).
9. Členské štáty si môžu v súlade so svojím vnútroštátnym právom slobodne zvoliť prostriedky, ktorými vykonávajú rozhodnutia o vymáhaní. Uplatnenie vnútroštátnych postupov je však v zmysle čl. 14 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 659/1999 podriadené podmienke, že tieto postupy umožňujú okamžité a účinné vykonanie rozhodnutia Komisie, pričom táto podmienka vyjadruje požiadavky judikatúrou uznanej zásady efektivity (napr. rozsudky Súdneho dvora z 2. februára 1989, Komisia/Nemecko, C-94/87, Zb. s. 175, bod 12; z 20. marca 1997, Alcan Deutschland, C-24/95, Zb. s. I-1591, bod 24).

10. Ustanovenia vnútroštátneho práva sa majú uplatňovať takým spôsobom, aby sa vymoženie požadované právom Európskej únie nestalo prakticky nemožným (rozsudok Súdneho dvora vo veci C-142/87, Belgicko proti Komisii, Zb. s. I-959, bod 61; rozsudok Súdneho dvora z 20. septembra 1990 vo veci C-5/89, Komisia proti Nemecku, Zb. s. I-3437, bod 12). Zájmy Európskej únie musia byť v plnej miere zohľadnené najmä pri uplatňovaní ustanovení, ktoré požadujú zváženie viacerých rozdielnych záujmov pred odvolaním chybného správneho rozhodnutia (k tomu pozri napr. rozsudky Súdneho dvora z 2. februára 1989, Komisia/Nemecko, 94/87, Zb. s. 175, bod 12; z 20. marca 1997, Alcan Deutschland, C-24/95, Zb. s. I-1591, bod 24).
11. V prípade ťažkostí s výkonom musia Komisia a členský štát podľa pravidla ukladajúceho členským štátom a inštitúciám Európskej únie recipročné povinnosti lojálnej spolupráce, ktoré vychádzajú najmä z čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii, spolupracovať v dobrej viere s cieľom prekonať tieto ťažkosti pri úplnom rešpektovaní ustanovení Zmluvy o fungovaní Európskej únie a najmä ustanovení o štátnej pomoci (pozri rozsudok Súdneho dvora z 22. decembra 2010, Komisia/Slovensko, C-507/08, Zb. s. I-13489, bod 44).
12. Podľa čl. 14 ods. 1 druhej vety nariadenia Rady (ES) č. 659/1999: *„Komisia nebude vyžadovať vymáhanie pomoci, ak by to bolo v rozpore so všeobecnou zásadou práva spoločenstva.“*
13. Hoci komunitárny právny poriadok nevyklučuje vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá ustanovuje, že v súvislosti s vymáhaním sa majú dodržiavať princípy ochrany legitímnych očakávaní a právnej istoty (keďže ide o uznané všeobecné zásady práva Európskej únie), judikatúra Súdneho dvora Európskej únie stabilne konštatuje, že z hľadiska mandátornej povahy Komisiou vykonávanej kontroly štátnej pomoci podnikatelia, ktorým bola udelená pomoc, nesmú v zásade požívať legitímne očakávanie, že pomoc je zákonná, pokiaľ nebola poskytnutá v súlade s postupom upraveným v práve Európskej únie. Starostlivý obchodník by za

normálnych okolností mal byť schopný určiť, či uvedený postup bol splnený (k tomu pozri napr. rozsudok Súdneho dvora z 20. septembra 1990 vo veci C-5/89, Komisia proti Nemecku, Zb. s. I-3437, body 13 a 14; rozsudok Súdneho dvora zo 14. januára 1997, vo veci C-169/95, Španielsko proti Komisii, Zb. s. I-00135, bod 51).

14. Ochrana legitímnych očakávaní a právnej istoty sa teda uplatňuje vo vzťahu k postupu orgánov Európskej únie, ak svojím postupom vytvorili situáciu spôsobilú vyvolať legitímnu dôveru (napr. rozsudok Súdneho dvora z 24. novembra 1987, vo veci C-223/85, RSV/Komisia, [1987] Zb. s. 4617).

15. V prípade nevykonania negatívneho rozhodnutia Komisie ukladajúceho povinnosť vymáhať neoprávnenú štátnu pomoc v lehote ustanovenej v rozhodnutí, ktorého nevykonanie sa namieta, alebo prípadne v lehote určenej Komisiou dodatočne (v tomto zmysle napr. rozsudky Súdneho dvora z 3. júla 2001, Komisia/Belgicko, C-378/98, Zb. s. I-5107, bod 26; z 2. júla 2002, Komisia/Španielsko, C-499/99, Zb. s. I-6031, bod 28; z 5. októbra 2006, vo veci Komisia/Francúzsko, C-232/05, Zb. s. I-10071, body 32 až 34) sa členský štát na svoju obranu v rámci konania o nesplnení povinnosti začatého Komisiou môže odvolávať na jedinú skutočnosť, a to na absolútnu nemožnosť riadneho výkonu rozhodnutia o vymáhaní (napr. rozsudky Súdneho dvora z 13. novembra 2008, Komisia/Francúzsko, C-214/07, Zb. s. I-8357, body 43 a 44; z 22. decembra 2010, Komisia/Slovensko, C-507/08, Zb. s. I-13489, bod 43).

16. V kontexte uvedených limitov ústavný súd skúmal, či sa napádané ustanovenia zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku, ktoré zjednodušujú procesné postupy slúžiace na vymáhanie neoprávnenej štátnej pomoci a obmedzujú procesné práva subjektov, ktoré môžu byť vymáhaním dotknuté, nedostávajú do nesúladu s princípmi právneho štátu a ďalšími ústavnými normami označenými zo strany navrhovateľa a či nevybočujú z medzí ústavno-konformnej rovnováhy medzi zákonodarcom sledovaným cieľom spočívajúcim v plnení

povinností Slovenskej republiky vyplývajúcich z práva Európskej únie v oblasti vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci a ústavnou požiadavkou ochrany základných práv a slobôd.

17. V tomto rámci ústavný súd skúmal, či jednotlivé navrhovateľom napádané ustanovenia zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku obsahujú právne normy spôsobilé obmedziť niektoré zo základných práv alebo slobôd zaručených v ustanoveniach ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu uvedených v návrhu. V prípade takého obmedzujúceho charakteru bolo potrebné posúdiť, či k obmedzeniu základných práv alebo slobôd nedochádza ústavné neprípustným spôsobom, teda či zákonodarca zachoval spravodlivú rovnováhu medzi požiadavkou verejného záujmu vytvoriť procesný postup umožňujúci okamžité a účinné vykonanie rozhodnutia Komisie o vymáhaní štátnej pomoci zodpovedajúci atribútom vyplývajúcim z práva Európskej únie (pozri časť IV body 6 až 15) a požiadavkou ochrany základných práv a slobôd (princíp proporcionality).
18. Test primeranosti (proporcionality) je štandardne založený na troch fázach. Prvou je skúmanie hľadiska vhodnosti (Geeignetheit). Jej výsledkom má byť odpoveď na otázku, či inštitút obmedzujúci určité základné právo umožňuje dosiahnuť sledovaný legitímny cieľ, ktorým môže byť aj ochrana verejného záujmu (parafrázujúc dôvodovú správu) na zrýchlenom obnovení trhového prostredia narušeného v dôsledku poskytnutia neoprávnenej štátnej pomoci, zlepšení stavu verejných financií efektívnejším vracaním protiprávne poskytnutých prostriedkov štátneho rozpočtu a predchádzaní sankčným povinnosťami Slovenskej republiky v prípade nevyhnutnosti neoprávnenej štátnej pomoci v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z práva Európskej únie.
19. Druhou fázou je zisťovanie kritéria nevyhnutnosti, potrebnosti či použitia najmenej drastických prostriedkov (Erforderlichkeit, test of necessity, test of subsidiarity, sufficiently important objective). Má sa na mysli porovnávanie posudzovaného legislatívneho prostriedku obmedzujúceho základné právo alebo

slobodu s inými opatreniami umožňujúcimi dosiahnutie rovnakého cieľa, avšak nedotýkajúcimi sa základných práv a slobôd, resp. dotýkajúcimi sa ich v menšej miere (napr. nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci sp. zn. Pl. ÚS 15/96).

20. Napokon, treťou fázou je skúmanie hľadiska proporcionality v užšom zmysle slova (Angemessenheit, test of proportionality in the strict sense, proportionate effect, napr. sp. zn. PL. ÚS 3/00, PL. ÚS 23/06, PL. ÚS 111/2011).

V.

Právna úprava vymáhania štátnej pomoci v iných členských krajinách Európskej únie

1. V rámci posúdenia uvedených otázok považoval ústavný súd za užitočné prihliadnuť na právne úpravy vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci v ďalších členských krajinách Európskej únie. Okrem iných zdrojov považoval za cenné aj závery a zistenia vyplývajúce zo Štúdie o uplatňovaní právnej úpravy štátnej pomoci na národnej úrovni z marca 2006 (ďalej len „štúdia“, všeobecná časť tohto dokumentu bola aktualizovaná v októbri 2009) spracovanej na podnet Komisie medzinárodným konzorciom právnych expertov s cieľom preskúmania právomoci vnútroštátnych súdov členských štátov Európskej únie vo sfére štátnej pomoci a posúdenia účinnosti opatrení prijímaných na národnej úrovni na účely vymáhania rozhodnutí o vrátení štátnej pomoci.
2. Vo **Francúzsku** je orgánom zodpovedným za vymáhanie negatívnych rozhodnutí Komisie vo väčšine prípadov ministerstvo financií. V niektorých prípadoch môžu byť zodpovedné aj iné ministerstvá, napr. ministerstvo pôdohospodárstva. V prípadoch poskytnutia štátnej pomoci zo strany miestnych orgánov alebo iných verejných inštitúcií ich ministerstvo financií kontaktuje na účely vydania aktov požadujúcich vrátenie štátnej pomoci. Takýmito miestnymi orgánmi môžu byť prefekti, regionálne jednotky sociálneho zabezpečenia alebo iné subjekty, v závislosti od toho, ktorý miestny orgán štátnu pomoc udelil. Komunikácia s Komisiou sa vo všeobecnosti uskutočňuje prostredníctvom Stáleho zastúpenia

Francúzska pri Európskej Komisii v Bruseli, v niektorých prípadoch s Komisiou rokuje priamo ministerstvo financií.

3. Francúzsky štát najprv informuje príjemcu o povinnosti vrátiť pomoc na základe negatívneho rozhodnutia Komisie. Proces vrátenia je potom iniciovaný štátom alebo na miestnej úrovni rovnakým spôsobom, ako by štát postupoval v prípade získavania refundácie dlhu voči štátu.
4. Nezákonná pomoc sa vo Francúzsku vymáha prostredníctvom platobného, resp. exekučného príkazu (*acte exécutoire*), ktorý vydá súdny úradník štátnej pokladnice (*agent judiciaire du Trésor*). Exekučným príkazom sa vo všeobecnosti požaduje vrátenie priamych daní alebo štátnych pohľadávok odlišných od daní.
5. Exekučný príkaz môže byť predmetom námietkového konania, zvyčajne žalobou pre zneužitie právomoci alebo žalobou o zrušenie z dôvodov týkajúcich sa neexistencie pohľadávky, jej splatnosti alebo sumy. Tento typ žaloby má odkladný účinok.
6. Žaloby týkajúce sa vrátenia pomoci sa zvyčajne podávajú na správne súdy. Civilné súdy môžu mať v tejto oblasti právomoc, ak pomoc nebola poskytnutá prostredníctvom administratívneho aktu alebo ak vrátenie pomoci vymáhajú konkurenti, čo je však vo Francúzsku ojedinelé.
7. Správny súd v Paríži rozhodol, že akt, prostredníctvom ktorého francúzska vláda vymáha nezákonnú pomoc, má vlastnosti administratívneho aktu, ktorý prijímajú vnútroštátne orgány pri realizovaní ich diskrečných verejných právomocí spadajúcich do rámca právomoci štátu na účely dodržiavania svojich medzinárodných záväzkov. Ak napríklad bola pomoc udelená jednostranným rozhodnutím štátu, tento akt musí byť zrušený predtým, než môže štát žiadať vrátenie pomoci. Toto sa vzťahuje na akty, ktorými sa zakladajú práva. Tam, kde bola pomoc udelená na základe zákona, napríklad zákona

poskytujúceho daňové úľavy, musí byť pomoc vrátená na základe regulačného alebo legislatívneho aktu alebo platných právnych predpisov. Prijemcovia nezákonnej pomoci môžu napadnúť regulačný akt a opatrenie, ktorým sa zavádza legislatívny akt pred príslušnými správnymi súdmi. V konkurznom konaní si štát musí prihlásiť svoju pohľadávku u zástupcu veriteľov hneď ako sa začalo konkurzné konanie.

8. Pokiaľ ide o vymáhanie zo strany miestnych orgánov, štát väčšinou požiada prefektov, aby realizovali vrátenie na miestnej úrovni. Vrátenie však musí byť nariadené nejakým iným miestnym orgánom — obecnou samosprávou, Generálnou radou francúzskych departamentov, Regionálnou radou francúzskych regiónov alebo miestnymi verejnými podnikmi. Do Všeobecného zákonníka miestnych orgánov bolo vložené nové ustanovenie, ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2005. To ustanovuje, že *„akýkoľvek miestny orgán... ktorý udelil pomoc podniku je povinný postupovať bez zbytočného odkladu pri jeho vrátení ak to vyžaduje rozhodnutie Komisie alebo rozsudok ESD, či už predbežný alebo konečný. V prípade ak nedôjde k vráteniu, potom čo oznámenie ostalo bez účinkov jeden mesiac od jeho oznámenia, zástupca štátu pristúpi k vymáhaniu na základe vlastného podnetu a všetkými prostriedkami. Miestne orgány... budú znášať finančné dôsledky, ktoré by mohli vzniknúť štátu za odsúdenie za neskorú alebo neúplnú implementáciu rozhodnutí o vrátení. Toto je povinný výdavok...“*.
9. Toto ustanovenie zakotvuje princíp zodpovednosti miestnych orgánov za nevymáhanie udelenej štátnej pomoci, ktorá musí byť vrátená podľa rozhodnutia Komisie alebo rozsudku súdu.
10. Akt požadujúci vrátenie štátnej pomoci (recovery act) prijatý miestnym orgánom môže byť predmetom nútenej exekúcie. Môže však byť napadnutý zo strany adresáta v lehote dvoch mesiacov od prijatia. Podanie žaloby namietajúcej akt o vrátení má automaticky odkladný účinok na proces vymáhania.

11. K odkladnému účinku opravných prostriedkov na vnútroštátnej úrovni možno uviesť, že článok L.4 Správneho poriadku (Code de justice administrative) ustanovuje: „*okrem osobitných zákonných ustanovení, žaloby nemajú odkladný účinok, pokiaľ súd nerozhodne inak*“. V princípe teda žaloba proti správne rozhodnutiu nemá odkladný účinok.
12. Z tohto pravidla však existujú výnimky. Konkrétne žaloby, ktorými žalobca namieta existenciu, sumu alebo splatnosť pohľadávky vyplývajúcej z príkazov na vrátenie (orders of recovery) formou námietok proti exekúcii, majú odkladný účinok. To sa vzťahuje tak na nároky uplatnené štátom, ako aj na nároky uplatnené miestnymi orgánmi.
13. Proces refundácie nezákonnej pomoci je teda odložený podaním žaloby proti exekučnému príkazu nariaďujúcemu vrátenie (spätné zaplatenie) nezákonnej pomoci alebo proti akémukoľvek následnému opatreniu exekúcie tohto exekučného príkazu. Odkladný účinok však nemá, ak príjemca jednoducho namietne zodpovednosť štátu alebo požaduje náhradu škody od štátu.
14. Odkladný účinok zaniká, ak príslušný súd prvého stupňa zamietne žalobu príjemcu, a to aj v prípade, ak príjemca podá proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok.
15. Otázky týkajúce sa vrátenia štátnej pomoci môžu vzniknúť aj pred civilnými súdmi, ak žalobu podá konkurent, alebo v kontexte konkurzného konania, na ktoré sú príslušné obchodné súdy.
16. V prípade, ak bola udelená nezákonná pomoc, ale štát ju nevymáha, konkurent príjemcu môže podať žalobu proti príjemcovi (občianskoprávna zodpovednosť) a požadovať, aby civilný sudca nariadil predbežné vrátenie pomoci, zriadenie bankovej záruky alebo akékoľvek iné predbežné opatrenie, prípadne opatrenie na zachovanie stavu (conservatory measure), ktoré sa zdá byť nevyhnutné.

17. Konkurzné konanie je upravené v Obchodnom zákonníku a zahŕňa tzv. nesporový postup, ktorý sa uskutočňuje v prípravnej fáze, a sporový postup. V kontexte nesporového postupu je cieľom nájsť spôsob zlepšenia finančnej situácie spoločnosti. Predseda príslušného súdu vymenuje ad hoc zástupcu, ktorý bude neformálne konzultovať s veriteľmi o uzavretí dohody, ktorá zostáva dôverná. Ak sa nedosiahne dohoda, predseda súdu ustanoví mediátora, ktorý bude vyjednávať so všetkými veriteľmi formálnejšie riešenie. Takáto dohoda musí byť schválená súdom. Súdne konania môžu byť súdom prerušené počas fázy vyjednávania. Predseda tiež môže rozhodnúť o začatí sporového procesu. Sporový proces (postup) sa začne buď tým, že (i) spoločnosť vyhlási, že nevie pokračovať vo svojej činnosti; (ii) začne ho veriteľ, (iii) začne ho štátny zástupca, alebo (iv) sám súd. Súd musí vydať rozhodnutie o začatí konkurzného konania. Súd môže buď vyhlásiť, že spoločnosť by mala byť okamžite zlikvidovaná, alebo ak súd posúdi, že spoločnosť je finančne životaschopná, uloží jej lehotu na pozorovanie. Počas šesťmesačnej lehoty na pozorovanie (ktorá môže byť predĺžená), má správca na starosti činnosť spoločnosti. Správca takisto vypracuje finančnú uzávierku.

18. Veritelia musia prihlásiť svoje pohľadávky zástupcovi veriteľov v lehote dvoch mesiacov od rozhodnutia o začatí konkurzného konania. Počas lehoty na pozorovanie, spoločnosť nesmie zaplatiť žiadnu pohľadávku časovo predchádzajúcu rozhodnutiu.

Vo všeobecnosti môžu požadovať zálohové platby (predčasné platby) len zabezpečení veritelia. Na základe správy správcu súd rozhodne, či spoločnosť (i) má pokračovať vo svojej činnosti, (ii) má byť predaná, alebo (iii) zlikvidovaná. Súd nemá povinnosť čakať na koniec šesťmesačnej lehoty, aby rozhodol o tom, že spoločnosť má byť zlikvidovaná. Hneď ako súd rozhodne o začatí pozorovacieho obdobia, štát nemôže nútene vymáhať pomoc a sadzba úrokov zamrzne. Jediným riešením pre štát je registrovať svoju pohľadávku v dvojmesačnej lehote od začiatku pozorovacieho obdobia u zástupcu veriteľov. Ak súd rozhodne, že spoločnosť

môže pokračovať vo svojej činnosti, štát musí vyjednať načasovanie refundácie pomoci.

19. V **Rakúsku** konkrétny spôsob vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci vo veľkej miere závisí od právneho základu, na základe ktorého bola pomoc poskytnutá. Ak bola pomoc poskytnutá zmluvou, použijú sa predpisy rakúskeho Všeobecného občianskeho zákonníka (ABGB). Podľa § 879 ABGB je zmluva neplatná (a možno ju zrušiť so spätnými účinkami), ak sa prieči dobrým mravom alebo zákazu vyplývajúcejmu zo zákona. Na základe judikatúry Súdneho dvora v prípade *Lorenzo* a naň nadväzujúcich prípadoch je zrejmé, že predpisy týkajúce sa štátnej pomoci v Spoločenstve obsahujú zákonné (povinné) zákazy v zmysle § 879 ABGB. Podľa štúdie je v dôsledku toho aj zmluva o dotáciách (štátnej podpore), ktorá sa prieči čl. 87(1) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva [v súčasnosti čl. 107(1) Zmluvy o fungovaní Európskej únie], neplatná a náhradu (vrátenie) možno nariadiť na základe ustanovení ABGB o bezdôvodnom obohatení (čl. 877 ABGB).

20. Iný postup sa uplatní v prípade pomoci poskytnutej formou individuálneho správneho aktu (*Bescheid*). Podľa rakúskeho práva možno *Bescheid* zrušiť len za výnimočných okolností. Konkrétne, možno ho vyhlásiť za neplatný vyšším orgánom, ak obsahuje vadu, ktorá je výslovne postihovaná neplatnosťou podľa príslušného práva [pozri § 68 (4)(4) Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz (ďalej len „AVG“)]. Osobitné predpisy sa použijú v daňových veciach.

21. Pokiaľ ide o vrátenie štátnej pomoci v **Nemecku**, je opäť potrebné rozlišovať medzi vrátením podľa správneho práva a vrátením podľa civilného práva. V prípadoch, keď pomoc bola poskytnutá podľa predpisov správneho práva, ako napríklad štátna pomoc poskytnutá na základe zmlúv verejného práva (public law contract), pomoc musí byť vrátená podľa nemeckého správneho práva. Akékoľvek súdne spory týkajúce sa nárokov na vrátenie pomoci sú riešené pred správnymi súdmi. Ak bola neoprávnená pomoc poskytnutá prostredníctvom

úkonov podľa civilného práva (civil law transaction), napr. poskytnutie finančných prostriedkov súkromnej spoločnosti alebo poskytnutie garancie, štátna pomoc musí byť vrátená podľa ustanovení nemeckého Občianskeho zákonníka (Bürgerliches Gesetzbuch). O žalobe týkajúcej sa nároku na vrátenie štátnej pomoci rozhodujú všeobecné súdy.

22. Odvolanie proti správne rozhodnutiu má za bežných okolností odkladný účinok (§ 80 ods. 1 Správneho súdneho poriadku – Verwaltungsgerichtsordnung – Administrative Court Act). Správny orgán, ktorý vydal rozhodnutie, však môže rozhodnúť, že odvolanie nebude mať odkladný účinok. To je možné v prípadoch, keď je okamžité vykonanie rozhodnutia vo verejnom záujme (§ 80 ods. 2 a 4 Správneho súdneho poriadku). Vo všeobecnosti, ak má byť štátna pomoc vrátená na základe negatívneho rozhodnutia Komisie, okamžité vrátenie, a teda vykonateľnosť správneho rozhodnutia ukladajúceho vrátenie štátnej pomoci je vo verejnom záujme. Ak ide o vrátenie štátnej pomoci podľa správneho práva, je teda (podľa záverov štúdie) relatívne jednoduché zabezpečiť okamžitú vykonateľnosť národného rozhodnutia o vrátení štátnej pomoci.

23. Situácia je iná pri vymáhaní podľa civilného práva. Podľa nemeckého Občianskeho súdneho poriadku (Zivilprozessordnung) žalobca môže dosiahnuť zmrazenie prostriedkov (freeze the assets) odporcu (ďalej aj „Arrest“), proti ktorému je podaná žaloba o plnenie, ak je možné preukázať, že v prípade absencie príkazu na zmrazenie sa vymáhanie rozhodnutia môže stať nemožným. Navrhovateľ musí navyše preukázať, že uplatnený nárok je prima facie dôvodný. Podobne navrhovateľ v civilnom konaní môže získať súdny príkaz (ďalej aj „Einstweilige Verfügung“ – obsahujúci napr. zákaz odporcu nakladať s určitou sumou peňazí), ak preukáže, že bez súdneho príkazu by navrhovateľovi mohla vzniknúť nenapraviteľná ujma. Podľa záverov štúdie sú podmienky na získanie uvedených právnych prostriedkov obťažné. V praxi odporcovia v konaní o súkromnoprávných žalobách (private law actions) o vrátenie štátnej pomoci môžu akceptovať vzájomne

dohodnuté dočasné opatrenia, je však takmer nemožné získať príkaz na zmrazenie prostriedkov (Arrest) alebo zákaz odporcu nakladať s určitou sumou peňazí (Einstweilige Verfügung) prostredníctvom súdneho rozhodnutia. Teda, ak subjekt, ktorý získal štátnu pomoc, túto odmietne vrátiť, štát musí vyčkať na rozhodnutie v súdnom konaní skôr, než budú akékoľvek prostriedky vrátené.

24. Zákon o konkurze z roku 1999 zaviedol tzv. „reštrukturalizačný plán“ („Insolvenzplan verfahren“). Uvedený Insolvenzplan verfahren predstavuje plán vytvorený spoločne veriteľmi, podľa ktorého sa každý veriteľ vzdá istého percenta svojho nároku na účely zabezpečenia ďalšej existencie dlžníka. Keďže reštrukturalizačný plán je vytvorený na finančné prežitie dlžníka, účasť v takomto pláne môže byť podľa záverov štúdie v niektorých prípadoch v rozpore s cieľom vrátenia neoprávnenej pomoci, ktorá, keďže vrátenie v plnom rozsahu nie je zabezpečené, by si vyžadovala ukončenie ekonomických aktivít príjemcu štátnej pomoci.

25. Hlavné problémy, ktoré podľa štúdie vznikajú v Nemecku pri vymáhaní neoprávnenej štátnej pomoci, predstavujú:

- omeškania vznikajúce z nejednoznačnosti týkajúcej sa toho, či sa vrátenie štátnej pomoci v konkrétnom prípade má vymáhať podľa správneho alebo civilného práva,
- omeškania vznikajúce v dôsledku pozastavenia exekučných konaní (enforcement proceedings) na národnej úrovni z dôvodu konania o odvolaní proti rozhodnutiu Komisie pred Súdom spoločenstva,
- prevod podniku alebo iného majetku príjemcu pomoci na iný subjekt,
- vymáhanie nároku na vrátenie pomoci v konkurznom konaní (insolvency proceedings) vrátane problémov vznikajúcich v kontexte reštrukturalizačného plánu.

26. V **Taliansku** neexistuje osobitná právna úprava upravujúca postup, ktorým orgány verejnej moci môžu vymáhať negatívne rozhodnutie Komisie a povinnosť vrátenia. Nie je tu ani centrálny orgán zodpovedný za koordináciu implementácie negatívneho rozhodnutia Komisie. Zatiaľ čo prvým kontaktným orgánom pre

Komisiu je trvalé zastúpenie Talianska v Európskej Komisii, ktoré spolupracuje s predsedníctvom Rady ministrov, je povinnosťou orgánov poskytujúcich štátnu pomoc uskutočniť všetky nevyhnutné úkony podľa národného práva na dosiahnutie okamžitého a efektívneho vymoženía rozhodnutí Komisie. Talianske orgány na účely vrátenia štátnej pomoci využívajú rôzne prostriedky. Legislatíva bola prijímaná tam, kde účinky štátnej pomoci boli široké a všeobecné, a vo všeobecnosti kedykoľvek, keď bola štátna pomoc poskytnutá prostredníctvom legislatívnych opatrení.

27. Naopak, opatrenia ad hoc a správne rozhodnutia boli prijímané vtedy, keď pomoc nemala všeobecné účinky. Ide o správne rozhodnutia vydávané v súlade s predpismi o správnom konaní za účasti príjemcu v konaní. Príjemca sa proti týmto rozhodnutiam môže odvolať na správne súdy („tribunali amministrativi regionali“ – ďalej aj „TAR“) v prvom stupni a na Najvyšší správny súd („Consiglio di Stato“) ako odvolací súd na účely vyhlásenia správnych rozhodnutí za neplatné.

28. Ak je podané odvolanie proti správne rozhodnutiu, jeho účinnosť je zachovaná až do prípadného právoplatného rozhodnutia súdu o jeho neplatnosti. Na dosiahnutie odkladu účinnosti napadnutého správneho rozhodnutia počas konania pred TAR musí navrhovateľ podať ad interim žiadosť postupom ďalej uvedeným.

29. Navrhovateľ môže podať ad interim žiadosť s tvrdením, že v dôsledku napadnutého správneho rozhodnutia mu počas konania a pred rozhodnutím vo veci samej hrozí vážna a nenapraviteľná ujma na jeho záujmoch. Zvyčajne je cieľom žiadosti dosiahnutie zastavenia vykonávania správneho rozhodnutia na účely dočasného odkladu jeho účinnosti. Ad interim žiadosť nemôže byť podaná skôr ako samotný návrh (odvolanie).

30. Typickým dôsledkom vyhovenia žiadosti je pozastavenie exekúcie (odklad účinnosti) napadnutého správneho opatrenia až do rozhodnutia vo veci samej. Takéto rozhodnutie o žiadosti môže byť predmetom odvolania na Najvyššom správnom súde.
31. Ak bola neoprávnená štátna pomoc poskytnutá vo forme daňovej úľavy, daňové orgány môžu využiť prostriedky bežne používané na vymáhanie dane podľa dekrétu prezidenta č. 602/1973.
32. V niekoľkých prípadoch sa talianske orgány rozhodli implementovať negatívne rozhodnutie Komisie prostredníctvom legislatívnych opatrení (napr. zákon č. 62 z 18. apríla 2005 v čl. 27 ukladá príjemcom vrátiť poskytnutú štátnu pomoc a spresňuje, že vrátenie daňových úľav bude vykonané s istými výnimkami, prostredníctvom bežných konaní pre zisťovanie a výber dane, pričom vymáhanie štátnej pomoci poskytnutej prostredníctvom dotovaných pôžičiek bude nariadené ministerstvom financií, atď.).
33. V talianskom právnom poriadku sú na vymáhanie neoprávnenej štátnej pomoci dostupné aj prostriedky súkromného práva. Ak obchodná spoločnosť odmietne vrátiť sumu poskytnutú ako štátnu pomoc, štát môže (i) žiadať o vydanie platobného rozkazu alebo alternatívne (ii) iniciovať bežné konanie pred príslušným civilným súdom. Platobný rozkaz je dostupný, len pokiaľ ide o nárok na zaplatenie nespornej sumy, ak nastalo omeškanie s plnením povinnosti. Nie je vymožitelný bez ďalšieho oprávnenia zo strany súdu, ktoré je obvykle vydané na základe žiadosti navrhovateľa po uplynutí lehoty na podanie opravného prostriedku proti platobnému rozkazu. Ak je podaný opravný prostriedok, začne riadne civilné súdne konanie. Ak bola štátna pomoc poskytnutá formou zmluvy, štát môže podať žalobu o neplatnosť tejto zmluvy, a to z dôvodu porušenia záväzných pravidiel, ktorých účelom je ochrana verejného záujmu a ktoré z tohto dôvodu nesmú byť prostredníctvom zmluvy menené. Neplatná zmluva je neúčinná ku dňu jej uzatvorenia zmluvnými stranami, a preto zmluvné

plnenia uskutočnené na jej základe musia byť vrátené pre účely navrátenia stavu, ktorý predchádzal ich vykonaniu. Talianske právo tiež pripúšťa žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia.

34. Jedným z hlavných dočasných opatrení podľa talianskeho Občianskeho súdneho poriadku, ktorý môže byť použitý národnými orgánmi na získanie neoprávnenej štátnej pomoci, je zadržanie majetku. O zadržanie je možné žiadať v prípade, ak je nevyhnutné zmraziť aktíva, ktorých právny titul je sporný alebo ktoré garantujú splnenie dlhu.

35. Podľa všeobecných princípov talianskeho konkurzného práva sa po začatí konkurzného alebo iného osobitného správneho konania uplatňuje zásada rovnakého zaobchádzania s veriteľmi. To znamená, že veriteľom dlžníka je zabránené, aby začali alebo pokračovali v individuálnych súdnych konaniach, alebo žiadali nútený výkon opatrení voči insolventnému dlžníkovi alebo vo vzťahu k jeho majetku. Namiesto toho majú veritelia účasť na všeobecnom spoločnom majetku dlžníka v podiele zodpovedajúcom výške a priorite schválených nárokov.

36. Hlavnými prekážkami okamžitého a efektívneho vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci v rámci talianskeho právneho systému podľa záverov štúdie sú:

- absencia osobitnej právnej úpravy pre žaloby o vymáhanie neoprávnenej štátnej pomoci — talianske orgány verejnej moci majú významný rozsah voľnej úvahy pri rozhodovaní, ktorý typ opatrenia podľa verejného práva by mohli použiť na vrátenie neoprávnenej štátnej pomoci,
 - dĺžka konania pred správnymi a civilnými súdmi,
 - nevymáhanie rozhodnutia Komisie až do rozhodnutia o odvolaní súdmi Spoločenstva,
- nespôsobilosť Komisie aktívne zasahovať do konaní na národnej úrovni — zásah Komisie by mohol napríklad pomôcť vyhnúť sa zbytočnému prerušeniu konaní,

- problémy pri identifikovaní všetkých príjemcov, pokiaľ ide o režim štátnej pomoci, a pri kvantifikovaní sumy, ktorá má byť preplatená každým príjemcom,
- snaha talianskych orgánov o legislatívne opatrenia ukladajúce vrátenie štátnej pomoci.

37. V **Belgicku** môže byť za vymáhanie pomoci zodpovedných množstvo rôznych národných a regionálnych orgánov, a to buď na základe vlastného podnetu, alebo na základe negatívneho rozhodnutia Komisie. Vo veciach vrátenia pomoci prijímali príslušné opatrenia belgický federálny parlament, región Valónska, región Flámska, belgický Úrad sociálneho zabezpečenia, ako aj verejné orgány zodpovedné za poskytnutie finančnej pomoci. Stále zastúpenie Belgicka pri Európskej komisii je vo všeobecnosti prostredníkom pre korešpondenciu medzi Komisiou a príslušnými orgánmi zodpovednými za vymáhanie pomoci. Niekedy príslušné orgány komunikujú priamo s Komisiou.

38. Žaloby týkajúce sa vrátenia pomoci sa zvyčajne podávajú na civilné sudy. Podľa belgického práva môžu byť adresátmi negatívnych rozhodnutí Komisie len príslušné belgické štátne orgány, ktoré sú zodpovedné za poskytnutie nezákonnej štátnej pomoci. Takéto rozhodnutie preto nemôže byť priamo použité ako nástroj núteného vymáhania, ktorý by požadoval od príjemcu nezákonnej pomoci, aby túto pomoc refundoval. Belgické orgány postupujú podľa všeobecných belgických civilných predpisov upravujúcich vrátenie dlhu.

39. Veriteľ (príslušný belgický orgán zodpovedný za vrátenie nezákonnej pomoci) zašle dlžníkovi (t. j. príjemcovi pomoci) oficiálnu výzvu, v ktorej ho vyzve na vrátenie dlhu (t. j. pomoci). Ak dlžník odmietne splniť túto výzvu, môže príslušný belgický orgán podať žalobu civilnému súdu na účely získania rozsudku, ktorý nariadi príjemcovi zaplatiť jeho dlh (t. j. vrátiť neoprávnenú pomoc). Rozsudok súdu prvého stupňa (väčšinou obchodného súdu) možno napadnúť opravným prostriedkom na odvolacom súde a následne dovolaním (opravným prostriedkom obmedzeným len na právne dôvody) na najvyššom súde.

40. Ak bol proti rozhodnutiu, ktorým sa nariadilo vrátenie pomoci, podaný opravný prostriedok na odvolacom súde, má sudca prvého stupňa právomoc nariadiť predbežný výkon svojho vlastného rozhodnutia podľa čl. 1398 Občianskeho súdneho poriadku. Ak sudca prvého stupňa povolí predbežný výkon svojho rozhodnutia, príslušný belgický orgán (žalobca) môže vymáhať pomoc od príjemcu. Sudca však môže od belgického orgánu požadovať, aby poskytol záruku. Ak sudca prvého stupňa nepovolí predbežný výkon svojho rozhodnutia, belgické orgány nemôžu vymáhať pomoc až do konečného rozhodnutia príslušného odvolacieho súdu. Dovolanie (opravný prostriedok obmedzený na právne otázky) na najvyššom súde nemá odkladný účinok na rozhodnutie odvolacieho súdu. Belgické úrady preto môžu nútene vykonať pozitívne rozhodnutie odvolacieho súdu proti príjemcovi pomoci.

41. V Belgicku je medzi preskúmanými prípadmi štátnej pomoci najmenej jeden príklad, kde súd prvého stupňa povolil predbežný výkon svojho rozhodnutia. V prípade *Idealspun* sudca súdu prvého stupňa rozhodol tak, že povolil predbežný výkon svojho rozhodnutia, pretože bolo v záujme Spoločného trhu, aby sa poskytnutá pomoc vymohla čo najskôr. V Belgicku je možné požadovať aj vydanie iných predbežných opatrení, ako je platba sumy na blokovaný účet alebo príkaz požadujúci materskú spoločnosť príjemcu, aby zaručila, že pomoc bude vrátená na konci súdneho konania.

42. Belgický štát (príslušný belgický orgán ako žalobca) môže od civilného sudcu žiadať prijatie predbežných opatrení, ktoré by prikázali príjemcovi nezákonnej pomoci zaplatiť bankovú záruku za spornú pomoc pred konečným rozhodnutím. Podmienky pre tento typ predbežného opatrenia sú naliehavosť, evidentný právny prípad a závažná a okamžitá ujma. Kritérium „naliehavosti“ je však veľmi obťažne uspokojiteľné. Napríklad v prípade *Ter Lembeek* obchodný súd zamietol návrh Valónskeho regiónu na nariadenie predbežného opatrenia z dôvodu nedostatku naliehavosti, keďže podľa súdu nebolo dostatočne preukázané,

že príjemca pomoci by sa v blízkej budúcnosti stal insolventným a že by z toho Valónskemu regiónu vznikla nenapraviteľná škoda. Z tohto príkladu teda vyplýva, že belgický súd nariadi predbežné opatrenia, len ak existuje možnosť, že príjemca nezákonnej pomoci nebude schopný spornú pomoc vrátiť na konci hlavného konania o vrátenie pomoci.

43. Podľa belgického práva spoločnosť, ktorá je v konkurze, momentom rozhodnutia o konkurze stráca kontrolu nad všetkým svojím momentálnym a budúcim majetkom. Rozhodnutie o vyhlásení konkurzu je okamžite vykonateľné, a to aj v prípade podania odvolania alebo námietok. Ustanoví sa správca konkurznej podstaty, ktorý spravuje majetok spoločnosti v konkurze. Veriteľ si musí prihlásiť svoju pohľadávku na registri obchodného súdu v lehote určenej v rozhodnutí o vyhlásení konkurzu (ktorá nesmie byť dlhšia ako 30 dní odo dňa rozhodnutia o vyhlásení konkurzu). V belgickom práve neexistuje časový limit pre konkurzné konanie. Väčšinou trvá aj niekoľko rokov.

44. Ťažkosti pri vymáhaní pomoci belgickými orgánmi podľa záverov štúdie vznikajú z dôvodu postupu národných orgánov, správania príjemcov pomoci a skutočnosti, že je potrebné súdne konanie. Hlavným problémom, na ktorý Komisia narazila, bolo, že v minulosti sa vyžadovalo podať žalobu proti belgickému štátu na Európsky súdny dvor za nesplnenie povinnosti vyplývajúcej z rozhodnutia, ktorým bolo nariadené vymáhanie (vrátenie) pomoci, alebo sa Komisia sama musela brániť v súdnych konaniach o zrušenie vedených proti nej belgickým štátom. Tak to bolo v prípade *Idealspun*. Avšak v nedávnom prípade, aj keď belgická vláda namietala platnosť rozhodnutia Komisie o vrátení pomoci, príslušné belgické orgány sa snažili vymáhať spornú pomoc aj predtým, než bolo konanie pred Európskym súdnym dvorom ukončené (tento konštruktívny prístup bol dôsledkom francúzskeho prístupu v nedávnom prípade *EDF*, v ktorom bola pomoc plne vrátená ešte skôr, než bolo rozhodnutie Komisie napadnuté). Navyše, aj v prípade *Ter Lembeek* sa región Valónska pokúsil zabezpečiť od obchodného súdu vydanie príkazu, aby príjemca nezákonnej pomoci poskytol bankovú záruku,

že štátna pomoc bude vrátená, napriek skutočnosti, že konanie o zrušenie stále prebiehalo pred Súdom prvého stupňa. To isté možno povedať o prípade *Ryanair*, kde sa región Valónska snažil vymáhať pomoc počas toho, ako bolo rozhodnutie Komisie napadnuté spoločnosťou *Ryanair* pred Súdom prvého stupňa. Vrátenie štátnej pomoci predlžujú aj príjemcovia, ktorí zvyčajne odmietajú vrátenie pomoci a napadajú súdne príkazy opravnými prostriedkami. Ak príjemca pomoci nesplní výzvu na vrátenie pomoci, musia vo všeobecnosti belgické orgány podať žalobu proti príjemcovi pomoci na obchodnom súde. Celkovo možno konštatovať, že belgické súdy dobre ovládajú pravidlá práva Európskej únie o štátnej pomoci a priamy účinok čl. 88 (3) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. Avšak v jednom nedávnom prípade (*Ter Lembeek*) národný súd prerušil konanie o vrátenie štátnej pomoci z dôvodu konania pred Súdom prvého stupňa. Takýto príkaz je v rozpore s povinnosťou členského štátu realizovať okamžité vymáhanie pomoci (a v rozpore s princípom, že žaloba o zrušenie podaná Súdu prvého stupňa nemá odkladný účinok). Ďalším problémom je, že konanie o vrátenie štátnej pomoci môže byť zdlhavé a v prípade, ak príjemca nezákonnej pomoci podá proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa odvolanie, je štát oprávnený vymáhať spornú pomoc len po rozhodnutí odvolacieho súdu (okrem prípadu, že súd prvého stupňa povolí predbežnú vykonateľnosť svojho príkazu).

45. Pokiaľ ide o právny poriadok **Dánska**, súd môže nariadiť vrátenie nezákonnej pomoci na žiadosť príslušného štátneho orgánu, podľa všeobecných predpisov dánskeho práva. To znamená, že štátny orgán môže vo všeobecnosti vymáhať platby realizované v rozpore s príslušnými predpismi aj v prípade, ak sa tak stalo z dôvodu chyby na strane samotného štátneho orgánu. Dosiahnuť rozhodnutie proti príjemcovi, ktorým mu bude nariadené vrátenie nezákonnej pomoci, by mala byť schopná aj tretia strana. Súdy môžu taktiež nariadiť zodpovednému štátnemu orgánu, aby zaplatil náhradu škody tretím osobám vrátane konkurentov za rovnakých podmienok, za akých sú prístupné nástroje núteného výkonu negatívneho rozhodnutia Komisie. Proti realizácii pomoci, ktorú Komisia vyhlásila za nezákonnú, možno napokon vydať aj súdne príkazy. V

takejto situácii sa môže súd súdneho vykonávateľa spoliehať na rozhodnutie Komisie.

46. V **Luxembursku** musia štátne orgány v prípade nariadenia vrátenia pomoci Komisiou najskôr zrušiť administratívny akt, ktorým bola predtým pomoc poskytnutá. Podľa čl. 8 nariadenia veľkovojevodu z 8. júna 1979 o postupe, ktorý musia dodržiavať miestne a štátne orgány, je retroaktívne zrušenie rozhodnutia, ktoré založilo alebo potvrdilo práva, možné len počas lehoty, počas ktorej je možné iniciovať sporové súdne konanie proti rozhodnutiu, ako aj počas lehoty, v ktorej samotné sporové súdne konanie prebieha – ak nie je ustanovené inak. Zrušenie takého rozhodnutia je prípustné z rovnakých dôvodov, aké odôvodňujú jeho vyhlásenie za neplatné.

47. Toto ustanovenie je však potrebné vnímať v kontexte práva Európskej únie a jeho judikatúry, podľa ktorej by vymáhanie pomoci malo byť nariadené v súlade s národnými postupmi vrátane národných predpisov týkajúcich sa právnej istoty a legitímnych očakávaní pri zrušení administratívneho aktu. Prijemca štátnej pomoci však môže mať legitímne očakávanie v regulárnosť štátnej pomoci, len ak bola poskytnutá v súlade s čl. 88 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. V súvislosti s národnými predpismi týkajúcimi sa lehoty, počas ktorej je zrušenie administratívneho aktu možné, Európsky súdny dvor určil, že tieto ustanovenia, rovnako ako aj iné národné ustanovenia, sa majú aplikovať spôsobom, ktorý nespôsobí, že vymáhanie pomoci sa stane prakticky nemožné.

48. Ak prijemca odmietne vrátenie pomoci, musí štátny orgán iniciovať riadne konanie pred civilným súdom podľa všeobecných predpisov civilného práva.

49. V **Portugalsku** môžu vymáhanie rozhodnutí Komisie, ktorými bola štátna pomoc vyhlásená za nezákonnú, štátne orgány realizovať prostredníctvom mimosúdnych prostriedkov podľa ustanovení o zrušení administratívnych aktov za predpokladu, že pomoc bola poskytnutá administratívnym rozhodnutím. Navrátenie pomoci

môže byť v týchto prípadoch namietané zo strany príjemcu na základe pravidla, podľa ktorého sú nezákonné akty odvolateľné len v lehote ustanovenej na podanie žaloby o vyhlásenie neplatnosti správneho aktu. Toto pravidlo má dlhotrvajúcu tradíciu v portugalskom práve z dôvodu akceptovaného princípu, že čas eliminuje dôsledky neplatnosti, pokiaľ zákon výnimočne nepovažuje akty za neplatné ako opozitum k samotnej zrušiteľnosti.

50. Podobne, ako to je uvedené v súvislosti s právnou úpravou Luxemburska (pozri časť V body 46 – 48), možno aj v tomto prípade uviesť, že dotknutú právnú úpravu je potrebné vnímať v kontexte práva Európskej únie a jeho judikatúry. Európsky súdny dvor v prípade *Alcan* dospel k záveru, že uplynutie zákonných lehôt na zrušenie správneho aktu ustanovených v národnom právnom poriadku nemôže zabrániť členským štátom v nútenom výkone rozhodnutí Komisie a že podnikateľ – príjemca pomoci – sa nemôže dovolávať svojich legitímnych očakávaní týkajúcich sa zachovania pomoci, ktorá nie je v súlade so spoločným trhom alebo bola poskytnutá v rozpore s čl. 88 (3) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.

51. Okrem vyberania daní a dlhov je súdny výkon rozhodnutí orgánov verejnej správy v portugalskom právnom systéme výnimočný. Vláda sa spravidla sama neobracia na súdy pre účely akýchkoľvek nariadení alebo súdnych príkazov voči jednotlivcom alebo nižším orgánom. Takéto nariadenia alebo súdne príkazy môžu byť navrhované osobitnými úradníkmi, ktorí konajú ako verejní zástupcovia („Ministério Público“). Ide skôr o súdnych úradníkov než o exekučný orgán a podľa toho požívajú rozsiahly stupeň autonómie. Pokiaľ im zákon neukladá osobitnú povinnosť obrátiť sa na súd (ako to je v prípade žalôb o odvolanie miestnych orgánov alebo ich členov), rozhodnutie o podaní žaloby zostáva na ich voľnej úvahe, hoci možno očakávať, že budú konať podľa dobre odôvodnených žiadostí vlády. Avšak všetko, čo by vláda takouto žiadosťou bezprostredne dosiahla, je podanie žaloby o vyhlásenie rozhodnutia miestneho alebo regionálneho orgánu za neplatné. Ministério Público podáva návrhy na vydanie

súdnych príkazov na správne súdy, len ak sa týkajú základných práv alebo „osobitne závažného verejného záujmu“.

52. Zaujímavá je možnosť konkurentov požadovať súdny výkon negatívnych rozhodnutí Komisie. Po reforme z roku 2004 portugalské právo rozšírilo možnosť konkurentov príjemcu pomoci získať primeranú nápravu, keď im umožnilo žiadať nielen o zrušenie administratívneho rozhodnutia, ktorým bola udelená štátna pomoc posúdená neskôr ako nezlučiteľná so spoločným trhom, ale tiež žiadať o vydanie príkazu, ktorým by sa nariadilo administratívne vykonať všetko, čo je nevyhnutné na nápravu situácie.

53. Problematika neoprávnenej štátnej pomoci a jej vymáhania vo **Švédsku** je upravená v zákone č. (1994:184) o aplikácii nariadenia Európskej únie o štátnej pomoci. Podľa čl. 7 uvedeného zákona môže vláda zrušiť rozhodnutie o poskytnutí pomoci, ak Európska komisia, alebo Európsky súdny dvor rozhodli, že pomoc je nezákonná. Ak bolo rozhodnutie zrušené rozhodnutím, ktoré nadobudlo účinnosť, a prvé rozhodnutie už bolo vykonané, orgán, ktorý rozhodnutie vydal, je povinný zabezpečiť, že výkon pôvodného rozhodnutia bude navrátený do pôvodného stavu v čo najväčšej možnej miere (kapitola 10, oddiel 15 v zákone o miestnej samospráve).

54. Opravné prostriedky proti rozhodnutiam vydaným vládou sú upravené v zákone (2006:304) o súdnom prieskume určitých rozhodnutí vlády (Act of litigation of certain government decisions). Ak sú splnené podmienky súdneho prieskumu, najvyšší správny súd preskúma, či je rozhodnutie v rozpore s právnym poriadkom. Podmienkou súdneho prieskumu však je, že rozhodnutie vlády obsahuje posudzovanie občianskych práv v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Najvyšší správny súd zatiaľ neposudzoval, či je rozhodnutie vlády o zrušení rozhodnutia o nezákonnej pomoci také, ktoré by obsahovalo problematiku občianskych práv. Podanie žaloby na súdny prieskum nemá odkladný účinok.

55. Žaloby samospráv o navrátenie (vrátenie do pôvodného stavu) vykonaných rozhodnutí o štátnej pomoci sa spravujú podľa civilných konaní, a preto o nich rozhodujú všeobecné súdy.
56. V **Holandsku** je negatívne rozhodnutie Komisie vymáhané orgánom, ktorý túto pomoc poskytol. Dotknutý orgán nariadi vrátenie pomoci od príjemcu. Podľa holandského práva existujú v závislosti od povahy pomoci tri možnosti získania poskytnutej štátnej pomoci: (i) postupom v konaní podľa správneho práva (napr. v prípade dotácií), (ii) občianske súdne konanie (napr. v prípade predaja majetku štátu pod trhovú cenu alebo financovania spoločnosti za zvýhodnených podmienok) a (iii) konanie podľa Všeobecného zákona o daniach.
57. Rozhodnutie správneho orgánu o povinnosti vrátiť štátnu pomoc upravuje tzv. Algemene wet bestuursrecht (ďalej len „Awb“). Právnym základom pre takéto rozhodnutie je koncept „neoprávnenej platby“ alebo „bezdôvodného obohatenia“ (pôvodne podľa civilného práva). Podľa Štátnej rady sú tieto rozhodnutia administratívne svojou povahou, ak sú aplikované vo veci upravenej podľa správneho práva. Odvolanie proti takémuto rozhodnutiu príjemca štátnej pomoci, ktorému bolo nariadené vrátenie pomoci, preto podáva na príslušnom správnom súde.
58. Awb a rámcové zákony o dotáciách obsahujú osobitné ustanovenia o vrátení neoprávnenej štátnej pomoci v prípade dotácií. Článok 4:57 Awb ustanovuje, že príslušný orgán má vymôcť dotácie v lehote piatich rokov od rozhodnutia príslušného orgánu o povinnosti vrátiť štátnu pomoc.
59. Konkurenti môžu žiadať preskúmanie postupu a následne sa odvolať na správny súd proti písomnému odmietnutiu orgánu príslušného na vymáhanie neoprávnenej pomoci.

60. Prostriedky civilného práva na vymozenie štátnej pomoci sú založené na koncepte „neoprávnenej platby“ alebo „bezdôvodného obohatenia“. Na účely ukončenia právnych záväzkov vznikajúcich z právnych úkonov sa podľa holandského práva vyžaduje nové rozhodnutie súdu. Výnimka sa týka neplatných právnych úkonov. Právny úkon v rozpore s čl. 88 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva môže byť pravdepodobne posúdený ako neplatný.

61. Všeobecný daňový zákon obsahuje výslovné ustanovenia pre prípad uloženia príliš nízkej dane. Daňový orgán je oprávnený uložiť dodatočnú daň, ale pokiaľ sa to týka dôležitých kategórií daní, len v prípade, ak sa objaví „nová skutočnosť“. Nie je zrejmé, či negatívne rozhodnutie Komisie, ktorým bude daň považovaná za nezákonnú v dôsledku štátnej pomoci, môže byť kvalifikované ako „nová skutočnosť“. Podľa holandského daňového zákona existuje päťročný časový limit na dodatočné uloženie dane po vzniku povinnosti zaplatiť daň.

62. V **Slovinskom** právnom poriadku neexistuje žiaden osobitný zákon, ktorý by upravoval problematiku núteného výkonu rozhodnutia Komisie o neoprávnenej štátnej pomoci a jej vrátení. Zákon, ktorý sa týka štátnej pomoci (Zákon o monitoringu štátnej pomoci), sa vzťahuje len na monitorovanie štátnej pomoci a poskytovanie rozličných informácií Európskej únii. Neobsahuje ustanovenia upravujúce problematiku jej vrátenia (vymáhania).

63. O tom, že pomoc musí byť vrátená, rozhoduje zvyčajne vláda. Ministerstvo, ktoré priamo poskytlo pomoc, môže byť tiež orgánom, ktorý uloží jej vrátenie, ale ak boli do rozhodnutia zapojené aj iné orgány, rozhodnutie bude prijaté vládou. Proti administratívne rozhodnutiu vlády alebo ministerstva sa nemožno odvolať v správnom konaní, ale príjemca môže iniciovať konanie o súdne preskúmanie administratívnych aktov.

64. Súdne konanie v rámci súdneho prieskumu správnych aktov nemá automaticky odkladný účinok. Navrhovateľ však môže žiadať, aby súd pozastavil výkon

napadnutého administratívneho aktu, ak by mu jeho výkon mohol spôsobiť vážnu ujmu. V takýchto prípadoch musí súd vziať do úvahy aj ujmu, ktorá by pozastavením mohla byť spôsobená verejnemu záujmu alebo ostatným zainteresovaným stranám.

65. Niekoľko opravných prostriedkov je k dispozícii aj v konaní o výkon administratívnych aktov. Tieto opravné prostriedky nemajú automatický odkladný účinok. Ten môže byť priznaný na základe návrhu. Odporca v konaní o výkon musí preukázať, že podal opravný prostriedok proti administratívne mu aktu a že výkon takéhoto aktu by mu spôsobil nenapraviteľnú ujmu.

66. V **Rumunsku** upravuje problematiku vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci Vládne núdzové nariadenie č. 117/2006 upravujúce vnútroštátne postupy v oblasti štátnej pomoci, publikované v Úradnej zbierke Rumunska (Official Gazette of Romania) pod č. 1042 dňa 28. decembra 2006, v spojení so Zákonom o sporovom správnom konaní (Administrative Contentious Law) č. 554/2004, ktorý bol publikovaný v Úradnom vestníku Rumunska, časť I., č. 1154 zo 7. decembra 2004.

67. Podľa čl. 7 ods. (1) vládneho núdzového nariadenia č. 117 z 21. decembra 2006: *„(1) Rada pre hospodársku súťaž (The Competition Council) je kontaktným orgánom vo vzťahoch medzi Európskou komisiou a štátnymi orgánmi a inštitúciami, vrátane štátnych inštitúcií zapojených do procesu privatizácie, nižšie v texte uvádzanými aj ako štátne orgány, iní poskytovatelia a príjemcovia štátnej pomoci, ktorí boli zapojení do konaní o štátnej pomoci.“*

Podľa čl. 15 ods. (1) vládneho núdzového nariadenia č. 117 z 21. decembra 2006: *„(1) Rada pre hospodársku súťaž (The Competition Council) bez zbytočného odkladu informuje štátne orgány a iných poskytovateľov, v konkrétnom prípade, o rozhodnutiach prijatých Európskou komisiou na základe článku 4,7, 10 (3) a 11 Nariadenia, doručených prostredníctvom Zastúpenia Rumunska v EÚ, a zároveň predloží kópiu tohto rozhodnutia.“*

Podľa čl. 29 ods. (1) vládneho núdzového nariadenia č. 117 z 21. decembra 2006: „(1) Ak príjemca pomoc nevráti, poskytovateľ štátnej pomoci sa, na základe rozhodnutia Komisie, obráti na Odvolací súd v Bukurešti, aby tento súd nariadil zrušenie aktu, prostredníctvom ktorého bola štátna pomoc poskytnutá a v dôsledku toho nariadi vrátenie pomoci a príslušného úroku.”

Podľa čl. 29 ods. (2) vládneho núdzového nariadenia č. 117 z 21. decembra 2006: „(2) Rozhodnutie Odvolacieho súdu možno napadnúť odvolaním. O odvolaní rozhoduje Najvyšší kasačný a odvolací súd. Ustanovenia zákona č. 554/2004 v znení zmien a doplnkov sa použijú mutatis mutandis.”

Podľa čl. 20 ods. (2) zákona č. 554/2004: „(2) Odvolanie odkladá exekúciu a bude súdom posudzované v zrýchlenom konaní (emergency procedure).”

68. Právnym predpisom, ktorý v **Poľsku** upravuje problematiku neoprávnenej štátnej pomoci a jej vymožiteľnosti, je zákon z 30. apríla 2004 o konaní vo veciach štátnej pomoci (ustawa o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej) uverejnený v Zbierke zákonov (Dz. U.) 2007, č. 404, v znení neskorších zmien a doplnkov.

69. Rozhodnutie Komisie je priamo vykonateľné. Podľa čl. 25 (1) uvedeného zákona je príjemca povinný vrátiť sumu poskytnutej štátnej pomoci, ak Komisia vydala rozhodnutie o povinnosti vrátiť štátnu pomoc, ibaže by vykonateľnosť tohto rozhodnutia Komisie bola odložená ako dôsledok odvolania.

70. Neoprávnená štátna pomoc (ak bola poskytnutá na základe administratívneho rozhodnutia) sa vymáha podľa predpisu upravujúceho aj exekúciu iných rozhodnutí. Podľa čl. 28 zákona povinné vymáhanie sumy totožnej so sumou poskytnutej štátnej pomoci sa uskutočňuje podľa ustanovení o vykonávaní

konaní vo verejnej správe alebo podľa ustanovení o súdnom výkone rozhodnutia (ak štátna pomoc bola poskytnutá na základe zmluvy).

71. V konaní o výkon rozhodnutia existujú opravné prostriedky. Podľa čl. 35 (1) zákona o vykonávacom konaní vo verejnej správe zo 17. júna 1966 (ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji) uverejneného v Zbierke zákonov (Dz. U.) 2012, č. 1015, podanie námietky nemá odkladný účinok. Avšak druhá veta toho istého ustanovenia ustanovuje, že exekučný orgán môže v odôvodnených prípadoch pozastaviť konanie o výkon rozhodnutia alebo niektoré exekučné úkony až do posúdenia námietky.

72. Podľa čl. 38 (3) zákona o vykonávacom konaní vo verejnej správe sa v prípade nesúhlasného stanoviska tretej osoby až do vydania rozhodnutia o vylúčení exekučný orgán zdrží exekučných úkonov k predmetu alebo právu, ktorého vylúčenie (z exekúcie, pozn.) bolo požadované, už uskutočnené exekučné úkony zostávajú platné a účinné.

73. Vychádzajúc z uvedených podkladov možno konštatovať, že právna úprava vymáhania neoprávnenej štátnej úpravy je v jednotlivých členských štátoch do značnej miery rozdielna, pričom diferencie možno nájsť tak z hľadiska celkovej koncepcie, ako aj prístupu k niektorým zásadným otázkam. Vychádzajúc zo zistení uvedených v predchádzajúcich bodoch možno v zásade formulovať záver, že platná právna úprava vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci v Slovenskej republike patrí k tým prísnejším, resp. striktnejším (minimálne podľa stavu, ktorý existoval v čase spracovania štúdie, pozn.), pokiaľ ide o modifikáciu všeobecných („štandardných“) postupov vymáhania právnych nárokov s cieľom zaistiť efektívne a okamžité vymożenie neoprávnenej štátnej pomoci.

VI.

**Posúdenie súladu napadnutých ustanovení zákona o štátnej pomoci
a Exekučného poriadku s označenými ustanoveniami ústavy, dohovoru a dodatkového
protokolu**

**1. K namietanému nesúladu § 26 zákona o štátnej pomoci s označenými
ustanoveniami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu**

Ustanovenie § 26 zákona o štátnej pomoci znie:

„(1) *Príjemca, ktorému sa podľa rozhodnutia Komisie poskytla neoprávnená štátna pomoc, je povinný sumu zodpovedajúcu neoprávnene poskytnutej štátnej pomoci vrátane úroku podľa príslušnej sadzby určenej Komisiou vrátiť do rozpočtu, z ktorého bola poskytnutá, alebo zaplatiť do rozpočtu, do ktorého mala byť zaplatená. Táto povinnosť sa vzťahuje aj na právneho nástupcu príjemcu.*

(2) *Rozhodnutie Komisie o neoprávnenej štátnej pomoci je priamo vykonateľné voči príjemcovi dňom doručenia takého rozhodnutia Slovenskej republike. V prípadoch podľa odseku 4 je súčasťou exekučného titulu aj rozhodnutie ústredného orgánu štátnej správy podľa odseku 4.*

(3) *Na základe rozhodnutia Komisie o poskytnutí neoprávnenej štátnej pomoci a na základe podnetu ministerstva financií je poskytovateľ povinný podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného predpisu do 30 dní od doručenia podnetu ministerstva financií; poskytovateľ určený v podnete je oprávneným v exekučnom konaní.*

(4) *Ak z rozhodnutia Komisie nevyplýva výška neoprávnenej štátnej pomoci alebo označenie osoby, ktorej sa taká neoprávnená štátna pomoc poskytla, poskytovateľ, ktorý je ústredným orgánom štátnej správy, vydá rozhodnutie, v ktorom určí výšku vymáhanej neoprávnenej štátnej pomoci, alebo osobu, ktorej sa poskytla. Ak poskytovateľ nie je ústredným orgánom štátnej správy, také rozhodnutie vydá ten ústredný orgán štátnej správy, v ktorého vecnej pôsobnosti je poskytovateľ. Súčasťou takého rozhodnutia ústredného orgánu štátnej správy môže byť aj určenie výšky úrokov podľa osobitného predpisu^{24b}, alebo sa vydá samostatné rozhodnutie o určení výšky úrokov. Ak ústredný orgán štátnej správy nevydáva rozhodnutie o určení výšky vymáhanej neoprávnenej štátnej*

^{24b} Nariadenie Komisie (ES) č. 794/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 659/1999, ustanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 93 Zmluvy o ES (Mimoriadne vydanie Ú. v. kap. 8/zv. 4, Ú. v. EÚ L 140.60.4.2004) v platnom znení.

pomoci alebo o označení osoby, ktorej sa poskytna, alebo v tomto rozhodnutí neurčí výšku úrokov je oprávnený osobitne rozhodnúť o výške úrokov podľa osobitného predpisu.^{24b}

(5) Rozklad proti rozhodnutiu podľa odseku 4 nemá odkladný účinok.

(6) Spory o právomoc na vydanie rozhodnutia podľa odseku 4 rozhoduje ministerstvo financií. Na takéto rozhodovanie ministerstva financií sa nevzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

(7) Ak poskytovateľ nepodá návrh na vymáhanie neoprávnenej štátnej pomoci v lehote podľa odseku 3, je taký návrh oprávnený podať ústredný orgán štátnej správy, v ktorého vecnej pôsobnosti je poskytovateľ. V takom prípade je vymožená suma zodpovedajúca neoprávnenej štátnej pomoci príjmom rozpočtu tohto ústredného orgánu štátnej správy.“

2. Ustanovenie § 26 zákona o štátnej pomoci predstavuje východisko novej koncepcie vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci na základe rozhodnutia Komisie, ktorú vytvorila novela zákona o štátnej pomoci a Exekučného poriadku (zákon č. 102/2011 Z. z.). Rozhodnutie Komisie o neoprávnenej štátnej pomoci sa podľa novej právnej úpravy § 26 zákona o štátnej pomoci stáva bez ďalšieho exekučným titulom, do ktorého sú zahrnuté aj prípadné rozhodnutia ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky určujúce povinného, ktorý musí vrátiť neoprávnenú štátnu pomoc, a taktiež sumu neoprávnenej štátnej pomoci, ktorú musí povinný vrátiť. Nová právna úprava zároveň zbavuje rozklad proti týmto rozhodnutiam orgánov štátnej správy odkladného účinku. Upravuje aj postup týchto orgánov štátnej správy, ktorý má viesť k rýchlemu vymáhaniu neoprávnenej štátnej pomoci.

3. Ústavný súd už v súvislosti s predbežným prerokovaním návrhu v uznesení č. k. PL. ÚS 115/2011-73 zo 7. decembra 2011 uviedol, že legislatívne opatrenie zákonodarcu, ktorým *pro futuro* zakladá priamu vykonateľnosť záporného rozhodnutia Komisie v prípadoch protiprávnej pomoci vo vzťahu k príjemcovi, nemožno považovať samo osebe za ústavné nekonformný zásah do základných práv a slobôd príjemcu. Konkrétna podoba takejto koncepcie vymáhania štátnej

pomoci však musí poskytovať dostatočné a účinné právne záruky (prostriedky ochrany) pred prípadným pochybením a nezákonným postupom vnútroštátnych orgánov zabezpečujúcich výkon rozhodnutia Komisie.

4. Orgány Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie nie sú oprávnené meniť alebo zrušiť rozhodnutie Komisie. Vnútroštátne sudy nie sú príslušné na posúdenie zlučiteľnosti štátnej pomoci so spoločným trhom. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že posúdenie zlučiteľnosti opatrení alebo režimov pomoci so spoločným trhom prináleží do výlučnej právomoci Komisie, ktorej činnosť je preskúmateľná Súdny dvorom Európskej únie. Súdny dvor tiež rozhodol, že je vylúčené, aby príjemca štátnej pomoci, ktorá je predmetom rozhodnutia Komisie určeného samotnému členskému štátu, z ktorého pochádza príjemca tejto pomoci, ktorý určite mohol napadnúť toto rozhodnutie a ktorý nechal uplynúť záväznú lehotu stanovenú v čl. 230 ods. 5 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (v súčasnosti čl. 263 Zmluvy o fungovaní Európskej únie), znovu spochybnil legalitu tohto rozhodnutia pred vnútroštátnymi súdmi v rámci žaloby podanej proti opatreniam, ktoré boli prijaté vnútroštátnymi orgánmi na vykonanie tohto rozhodnutia (napr. rozsudok Súdneho dvora z 18. júla 2007 vo veci C-119/05, Lucchini, [2007] Zb. s. I 06199, body 51, 52 a 55). Európska únia je subjektom, v ktorom akty jej inštitúcií podliehajú preskúmaniu ich „zákonosti“, pričom primárne právo Európskej únie ustanovuje aj systém opravných prostriedkov a postupov určených na zabezpečenie zákonosti aktov inštitúcií Európskej únie a zveruje ho Súdnemu dvoru Európskej únie (v tomto zmysle primerane napr. rozsudok z 25. júla 2002, Unión de Pequeños Agricultores/Rada, C-50/00 P, Zb. s. I-6677, body 38 a 40, alebo rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006, vo veci Komisia/Francúzsko, C-232/05, Zb. s. I-10071, bod 57). Okrem toho základné práva zaručené v Charte základných práv Európskej únie tvoria súčasť práva Európskej únie s rovnakou právnou silou ako zmluvy a základné práva, tak ako sú zaručené dohovorom a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, predstavujú

všeobecné zásady práva Európskej únie, ktorých dodržiavanie Súdny dvor Európskej únie zabezpečuje.

5. Ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 501/2010-94 zo 6. apríla 2011 v tejto súvislosti uviedol: „... rozhodovanie o sporných prípadoch štátnej pomoci patrí do právomoci európskych orgánov, a to predovšetkým komisie. K tomu treba uviesť, že rozhodnutie komisie o tom, že štátna pomoc bola poskytnutá neoprávnene, je preskúmateľné v rámci európskeho súdneho systému všeobecným súdom ako súdom prvého stupňa. Príslušnú žalobu môže podať jednak štát, ktorý v zmysle rozhodnutia komisie mal neoprávnenú pomoc poskytnúť, ale aj subjekt, ktorému bola neoprávnená štátna pomoc poskytnutá, keďže je rozhodnutím komisie dotknutý vzhľadom na následnú povinnosť pomoc vrátiť. Hoci na rozdiel od štátu, ktorý je účastníkom konania vedeného komisiou, subjekt, ktorému bola štátna pomoc poskytnutá, účastníkom konania nie je, neznamená to, že by rozhodnutie komisie nebolo pre tento subjekt záväzné, resp. že by mal možnosť domáhať sa odlišného posúdenia oprávnenosti poskytnutia štátnej pomoci vo vnútroštátnom konaní. Skutočnosť, že subjekt, ktorému bola štátna pomoc poskytnutá, nie je účastníkom konania vedeného komisiou, je vyvážená jeho možnosťou obrátiť sa na všeobecný súd a požadovať preskúmanie rozhodnutia komisie. V rámci takejto žaloby má tiež možnosť požiadať všeobecný súd, aby odložil vykonateľnosť rozhodnutia komisie až do skončenia súdneho preskúmania rozhodnutia komisie. Napokon treba uviesť, že proti rozhodnutiu všeobecného súdu je možné podať odvolanie, o ktorom rozhoduje v druhom stupni súdny dvor. Dosiaľ uvedené možno zhrnúť tak, že právoplatné rozhodnutie komisie, proti ktorému žiaden oprávnený subjekt nepodal žalobu všeobecnému súdu, resp. rozhodnutie komisie potvrdené rozsudkom všeobecného súdu a prípadne aj Súdneho dvora s konečnou platnosťou rieši otázku, či išlo o štátnu pomoc a či táto bola oprávnená. Takto prijatý záver o oprávnenosti, resp. neoprávnenosti poskytnutej štátnej pomoci už nie je možné vo vnútroštátnom konaní opätovne skúmať, nota bene dospieť k odlišnému záveru. ... Ústavný súd všeobecne uznáva funkčnosť

inštitucionálneho rámca Európskej únie pre zaistenie kontroly rozsahu výkonu prenesených právomocí. Vnútroštátne súdy tak nemajú právomoc ani na preskúvanie platnosti rozhodnutia komisie a ani na posúdenie, či zvýhodňujúce opatrenie predstavuje štátnu pomoc v zmysle európskeho práva, ak by sa mali odchýliť od rozhodnutia komisie.“

6. Z uvedených dôvodov akékoľvek vnútroštátne konanie (súdne alebo správne) o skutkových zisteniach a právnych záveroch obsiahnutých v rozhodnutí Komisie znamená stratu času a nemôže pre účastníka priniesť iný výsledok, ako je obsiahnutý v rozhodnutí Komisie. Priznanie priamej vykonateľnosti záporného rozhodnutia Komisie o vymáhaní neoprávnenej pomoci vo vzťahu k príjemcovi zo strany zákonodarcu ustanovením § 26 ods. 2 zákona o štátnej pomoci preto nemožno považovať za nesúladné s navrhovateľom označenými ustanoveniami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu.
7. Rozhodnutia orgánov štátnej správy Slovenskej republiky prijaté na realizáciu (vykonanie) rozhodnutia Komisie však v rámci konania o opravných prostriedkoch preskúmateľné sú, pričom sú preskúmateľné aj súdmi. V zmysle čl. 46 ods. 2 druhej vety ústavy totiž nesmie byť z právomoci súdu vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.
8. Vydanie rozhodnutí ústredných orgánov štátnej správy podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci pritom prichádza do úvahy práve v prípadoch, ak z rozhodnutia Komisie nevyplýva výška neoprávnenej štátnej pomoci alebo označenie osoby, ktorej sa taká neoprávnená štátna pomoc poskytla. Ide predovšetkým o prípady, ak Komisia prijme rozhodnutie o vymáhaní týkajúce sa schém pomoci a nie je schopná označiť v samotnom rozhodnutí všetky subjekty, ktoré dostali neoprávnene poskytnutú a nezlučiteľnú pomoc (k tomu bližšie pozri bod 35 Oznámenia Komisie 2007/C 272/05 z 15. novembra 2007).

9. Je zrejmé, že v takýchto prípadoch je to práve rozhodnutie ústredného orgánu štátnej správy Slovenskej republiky, ktorým sa určuje (individualizuje) povinný subjekt a prípadne aj suma peňažného plnenia, ktorá sa má vymôcť. Rozhodnutia ústredných orgánov štátnej správy podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej sa preto nepochybne týkajú základných práv a slobôd dotknutých subjektov, konkrétne ich základného práva na ochranu vlastníctva v zmysle čl. 20 ústavy a práva na ochranu majetku v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu.
10. Ústavný súd pritom už dávnejšie vyslovil, že „Zmyslom procesných garancií vyplývajúcich z ustanovení čl. 47 ods. 3, z čl. 48 ods. 2 ústavy a z čl. 6 dohovoru je zabezpečiť, aby bola účastníkovi konania, na ktorého sa tieto garancie vzťahujú, poskytnutá zo strany príslušného orgánu verejnej moci rozumná a dostatočná možnosť uplatniť svoj vplyv na priebeh a výsledok konania využitím svojich procesných práv...“ (nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 153/07-35 z 18. októbra 2007). Orgány Slovenskej republiky nemajú možnosť zmeniť rozhodnutie Komisie vo veci neoprávnenej štátnej pomoci, a preto nemá význam, aby pred nimi mohol vo vzťahu k tomuto rozhodnutiu ktokoľvek uplatniť akékoľvek procesné práva smerujúce k jeho zmene. V konaniach orgánov Slovenskej republiky nadväzujúcich na rozhodnutie Komisie však treba zachovať kľúčové procesné práva ich účastníkov, pretože výsledok týchto konaní sa týka ich základných práv a slobôd a možnosť účinného uplatnenia týchto procesných práv môže reálne ovplyvniť výsledok týchto konaní. Uvedené rozhodnutia orgánov štátnej správy nie sú totiž len mechanickým premietnutím rozhodnutia Komisie, ale až nimi sa určí, kto a čo je povinný plniť.
11. Je prirodzené, že konkrétny rozsah a podoba zmienených procesných práv musia zodpovedať povahe a predmetu konania o vymáhaní neoprávnenej štátnej pomoci vrátane požiadavky vyplývajúcej z práva Európskej únie, aby bolo takéto vymáhanie „okamžité“ a efektívne.

12. Ponechanie možnosti podania rozkladu ako opravného prostriedku v rámci správneho konania proti rozhodnutiam vydaným podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci za súčasného vylúčenia odkladného účinku tohto opravného prostriedku znamená v spojení s § 26 ods. 2 druhou vetou zákona o štátnej pomoci, že rozhodnutia vydané v zmysle § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci by mohli byť v exekúcii vykonané skôr, ako boli preskúmané nielen v rozkladnom, ale prípadne i po ňom nasledujúcom súdnom konaní.
13. Ustanovenie § 26 ods. 5 zákona o štátnej pomoci vylučujúce odkladný účinok rozkladu proti rozhodnutiam vydaným podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci preto predstavuje legislatívne opatrenie zákonodarca, ktoré je spôsobilé obmedziť základné práva a slobody zaručené čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práva zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu. Podmienkou jeho ústavnej konformnosti je preto rešpektovanie ústavného princípu proporcionality.
14. Označené legislatívne opatrenie je spôsobilé zaistiť dosiahnutie zákonodarcom proklamovaného záujmu na urýchlení procesu vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci, a preto vyhovuje požiadavke vhodnosti, avšak za cenu zásadného spochybnenia možnosti dotknutých subjektov efektívne uplatniť svoje procesné práva (vrátane možnosti uchádzať sa in fine o súdnu ochranu vlastníctva) v konaniach, ktorých výsledkom môže byť určenie ich povinnosti znejúcej na majetkové plnenie, resp. určenie výšky takéhoto majetkového plnenia.
15. Zákonodarca ponechaním možnosti podania rozkladu proti rozhodnutiam vydaným podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci zároveň ustanovil podmienku vyčerpania tohto opravného prostriedku z hľadiska možnosti adresátov týchto rozhodnutí uchádzať sa o súdnu ochranu (v zmysle čl. 46 ods. 2 ústavy) správnu žalobou proti právoplatnému správne rozhodnutiu podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Pri rozhodnutí správneho orgánu vydaného v správnom konaní je predpokladom

postupu podľa tejto hlavy, aby išlo o rozhodnutie, ktoré po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú, nadobudlo právoplatnosť (§ 247 ods. 2 OSP).

16. Zákonodarca tak pre adresátov rozhodnutí vydaných podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci vytvoril procesnú situáciu, v ktorej sú z hľadiska podmienok prístupu k súdnej ochrane zahŕňajúcej možnosť odložiť v odôvodnených prípadoch vykonateľnosť rozhodnutia správneho orgánu povinní napadnúť rozhodnutie vydané podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci rozkladom a čakať na právoplatné skončenie tohto konania, pričom v dôsledku vylúčenia odkladného účinku podaného rozkladu je napadnuté rozhodnutie vykonateľné, takže reálne môže dôjsť k jeho nútenému výkonu v „zrýchlenom“ exekučnom konaní skôr, ako sa bude dotknutý subjekt vôbec môcť obrátiť prostredníctvom správnej žaloby na súd.

17. Zákonodarca tak adresátom rozhodnutí vydaných podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci ponechal k dispozícii zdanlivo viac prostriedkov právnej ochrany, avšak vzhľadom na podmienky ich uplatnenia im tieto vôbec nemusia zaručiť zmysluplnú a efektívnu ochranu. Vychádzajúc z úvahy, že ústava a dohovor zaručujú základné, resp. ľudské práva, ktoré sú reálne a prakticky uplatniteľné, teda nie iluzórne, dospel ústavný súd k záveru, že zákonodarca úpravou § 26 ods. 5 zákona o štátnej pomoci ústavne neakceptovateľným spôsobom obmedzil základné právo na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, právo na prejednanie vecí súdom v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základné právo na ochranu vlastníctva v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu (zahŕňajúce minimálne procesne garancie ochrany vlastníckeho práva) v rozpore s ich podstatou a zmyslom (čl. 13 ods. 4 ústavy), a tým zasiahol aj do princípov právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) zahŕňajúcich požiadavku ochrany základných práv a slobôd.

18. Ústavný súd pritom za problematické nepovažuje samotné úsilie zákonodarcu vylúčiť automatický odkladný účinok opravných prostriedkov v konaní o vymoženie neoprávnenej štátnej pomoci. Naopak, tento zámer je akceptovateľný, a to aj s ohľadom na rozsudok Súdneho dvora z 5. októbra 2006 vo veci Komisia/Francúzsko, C-232/05, Zb. s. I-10071 (najmä body 45 až 60 rozsudku, k tomu pozri tiež body 65 až 81 stanoviska generálneho advokáta Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer predneseného v danej veci 18. mája 2006), v ktorom Súdny dvor konštatoval, že vnútroštátny postup francúzskych úradov pri vymáhaní neoprávnenej štátnej pomoci na základe zákona upravujúceho automatický odkladný účinok opravných prostriedkov proti platobným príkazom vydaným na účely vymoženia poskytnutej pomoci bránil bezodkladnému obnoveniu skoršej situácie a predlžoval trvanie nenáležitej konkurenčnej výhody vyplývajúcej z predmetnej pomoci (Súdny dvor nepovažoval za potrebné rozhodovať o otázke, či v špecifických prípadoch vnútroštátny sudca môže nariadiť odklad výkonu platobných výmerov v nadväznosti na podané opravné prostriedky, ktoré neobsahujú výhrady voči rozhodnutiu Komisie, bod 54 uvedeného rozhodnutia).

19. Ústavný súd považuje za nesúladný výsledok, ktorý zákonodarca úpravou § 26 ods. 5 zákona o štátnej pomoci v kontexte súvisiacej právnej úpravy § 26 ods. 2 uvedeného zákona a Občianskeho súdneho poriadku dosiahol. Zákonodarca mal pritom k dispozícii aj iné prostriedky, ktoré by mu umožňovali dosiahnuť zamýšľaný cieľ (urýchliť a zefektívniť konanie znemožnením procesných obštrukcií využívajúcich viac či menej formálne uplatňovanie opravných prostriedkov) a pritom vyhovieť aj požiadavke účinnej ochrany základných práv adresátov rozhodnutí podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci. Ide o možnosť povoliť odklad vykonateľnosti rozhodnutia podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci ad hoc na základe žiadosti adresáta a závažnosti dôvodov uvedených v podanom rozklade. Pretože z ústavy nevyplýva požiadavka na zaistenie dvojinstančnosti správneho konania, ale požiadavka, aby z právomoci súdu nebolo vylúčené preskúmanie správnych rozhodnutí

týkajúcich sa základných práv a slobôd (čl. 46 ods. 2 ústavy), mohol zákonodarca zvoliť taktiež koncepciu jednoinštančného konania vo veciach upravených v § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci s tým, že na základe opravného prostriedku by správne rozhodnutie vydané v tejto veci bol oprávnený preskúmať správny súd, ktorý by na základe návrhu oprávneného subjektu mohol rozhodnúť o odklade vykonateľnosti napádaného správneho rozhodnutia. Podmienky, za ktorých by zákonodarca povolenie odkladu vykonateľnosti povolil, by pritom mohli byť vymedzené prísne a s ohľadom na kritériá, ktoré v súvislosti s rozhodovaním o odklade vykonateľnosti rozhodnutia Komisie uplatňuje Súdny dvor Európskej únie.

20. Zmyslom by malo byť zaistenie účinnej ochrany v prípadoch, v ktorých orgán rozhodujúci o opravnom prostriedku po zvážení konkrétnych okolností prípadu s náležitým zreteľom na záujmy vyplývajúce z práva Európskej únie dospeje k záveru o hrozbe obzvlášť závažnej ujmy bezprostredne hroziacej adresátovi rozhodnutia podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci v dôsledku nesprávnosti alebo nezákonnosti takého rozhodnutia (napr. pre nesprávne určenie sumy, ktorá má byť vrátená, alebo nesprávne určenie subjektu, ktorému sa vrátenie pomoci ukladá), a to vždy výlučne iba v prípadoch, keď o týchto otázkach nerozhodovali orgány Európskej únie.

21. Uvedené možnosti, ktoré zákonodarca nevyužil, predstavujú legislatívne prostriedky umožňujúce dosiahnutie ním sledovaného cieľa spôsobom rešpektujúcim požiadavku účinnej ochrany základných práv adresátov rozhodnutí podľa § 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci. Ustanovenie § 26 ods. 5 zákona o štátnej pomoci preto nevyhovuje druhej požiadavke testu proporcionality, a to kritériu nevyhnutnosti.

22. Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že § 26 ods. 5 zákona o štátnej pomoci nie je v súlade s čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a s čl. 6 ods. 1

dohovoru v spojení s čl. 20 ods. 1 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu, ako aj s čl. 1 ods. 1 ústavy.

23. Právna úprava ustanovujúca priamu vykonateľnosť rozhodnutia Komisie voči príjemcovi neoprávnenej štátnej pomoci dňom jeho doručenia Slovenskej republiky v zmysle § 26 ods. 2 prvej vety v spojení s § 52 ods. 1 druhou vetou, § 96 ods. 1 druhou vetou, § 107 ods. 1 druhou vetou, § 123 ods. 1 druhou vetou a § 137 ods. 1 druhou vetou Exekučného poriadku môže byť aplikovaná spôsobom zbavujúcim povinného akejkoľvek lehoty na dobrovoľné vrátenie neoprávnenej štátnej pomoci, a tým aj možnosti dobrovoľného plnenia. Exekúcia pritom znamená väčší zásah do majetkovej sféry povinného ako dobrovoľné plnenie prinajmenej z dvoch dôvodov: 1. Pri exekúcii musí povinný uhradiť vyššie trovy exekúcie. 2. Pri dobrovoľnom plnení povinný rozhoduje, ktorou časťou svojho majetku alebo i úverom splní svoje záväzky, kým v exekúcii rozhoduje exekútor o tom, čo z majetku povinného použije na splnenie jeho záväzkov. Zbavenie reálnej možnosti dobrovoľného plnenia nie je nevyhnutné na dosiahnutie účelu napadnutých ustanovení zákona o sociálnej pomoci a Exekučného poriadku. Ak by k nemu došlo, znamenalo by to porušenie práv povinného podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu v dôsledku zasahovania do jeho majetkovej sféry nad rámec miery, ktorú možno považovať za nevyhnutnú.

24. Z uvedených dôvodov by bolo prospešné, ak by ustanovenia § 26 zákona o štátnej pomoci upravovali podrobnejšie postup subjektov povinných vymáhať neoprávnenú štátnu pomoc, aj pokiaľ ide o povinnosť poskytnúť príjemcovi možnosť dobrovoľného plnenia (vrátenia sumy neoprávnenej štátnej pomoci a príslušného úroku).

25. Napriek určitej nedôslednosti v tomto smere však napadnutá právna úprava umožňuje jej ústavne konformný výklad a aplikáciu zo strany subjektov povinných vymáhať neoprávnenú štátnu pomoc a s ohľadom na ustanovenie §

38 ods. 2 Exekučného poriadku „*Oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa tohto zákona, ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie.*“, možno takýto postup aj rozumne očakávať.

26. Vzhľadom na túto skutočnosť, vychádzajúc z prezumpcie ústavnosti právnych predpisov a z ústavnej povinnosti všetkých orgánov verejnej moci vykladať a uplatňovať zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy), prihliadajúc na zásadu zdržanlivosti ústavného súdu, pokiaľ ide o zasahovanie do normotvornej činnosti zákonodarcu, ústavný súd v tejto časti návrhu nevyhoviel.

27. V ostatnej časti, pokiaľ ide o navrhované vyslovenie nesúladu ustanovenia § 26 zákona o štátnej pomoci s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 4 a 5, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy a s čl. 13 dohovoru, ktoré navrhovateľ označil v petite svojho návrhu, ústavný súd nezistil relevantné dôvody na to, aby bolo možné návrhu navrhovateľa vyhovieť.

28. K namietanému nesúladu § 30d zákona o štátnej pomoci s označenými ustanoveniami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu

Prechodné ustanovenie § 30d zákona o štátnej pomoci týkajúce sa právnej úpravy zavedenej zákonom č. 102/2011 Z. z. s účinnosťou od 1. júna 2011 znie:

„Ak na základe rozhodnutia Komisie o neoprávnenej štátnej pomoci vydaného do 31. mája 2011 nebola takáto neoprávnená štátna pomoc úplne alebo čiastočne vymožená, na jej vymáhanie sa použijú ustanovenia predpisu účinného od 1. júna 2011.“

29. Napadnutý § 30d zákona o štátnej pomoci je formulovaný ako obvyklé intertemporálne ustanovenie a treba prisvedčiť vedľajšiemu účastníkovi konania, že „*Pri zmene vymáhacej procedúry sa v právnom poriadku Slovenskej republiky explicitne vyžaduje, aby zákonodarca vždy vyjadril vzťah k prípadom,*

ktoré procesne začali pred účinnosťou prijatej procedurálnej zmeny.“. Nevyhnutnosť tejto úpravy však ešte neodôvodňuje jej podobu v konkrétnom prípade, teda v kontexte § 26 zákona o štátnej pomoci.

30. Princíp del'by moci predstavuje esenciálnu podmienku ochrany slobody a demokratického charakteru štátu. Z uvedeného dôvodu sa v právnom štáte zvlášť prísne uplatňuje vo vzťahu súdnej moci s mocou zákonodarnou a výkonnou. Z ústavnej právomoci parlamentu prijímať zákony vyplýva aj jeho oprávnenie existujúcu platnú zákonnú úpravu meniť, a to aj v prípadoch, ak to môže ovplyvniť prebiehajúce súdne konania za predpokladu, že novoprijatá zákonná úprava má charakter všeobecnej a ústavne konformnej zmeny právnych pravidiel a nepredstavuje pokus zákonodarcu oktrojovať výsledok konkrétnych, identifikovateľných prebiehajúcich súdnych konaní. Tým skôr je neprijateľné, aby zákon rušil, menil alebo obchádzal právoplatné súdne rozhodnutie, a to bez ohľadu na jeho (ne)správnosť, osobitne v situácii, keď právny poriadok obsahuje právnu úpravu procesného a inštitucionálneho rámca, využitím ktorého možno dosiahnuť nápravu z pohľadu účastníkov konania nesprávneho súdneho rozhodnutia v rámci sféry pôsobnosti súdnej moci. Súdne rozhodnutie môže zmeniť alebo zrušiť len súd (k otázke ústavnosti zasahovania zákonodarnej moci do moci súdnej vylúčením alebo obchádzaním kompetencie súdov prostredníctvom normatívneho právneho aktu pozri napr. nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 16/95 z 24. mája 1995 alebo nález sp. zn. PL. ÚS 25/00 zo 17. januára 2002). Výnimku predstavujú milosť a amnestia založené v právnom štáte ústavou. Spojenie ustanovení § 30d a § 26 zákona o štátnej pomoci vytvára situáciu, že i keď všeobecné súdy pred účinnosťou týchto ustanovení určitým spôsobom právoplatne rozhodli vo veci vrátenia neoprávnenej štátnej pomoci, tak sa priamo uplatní nová právna úprava odporujúca predchádzajúcemu súdnemu rozhodnutiu, čo koniec-koncov znamená nahradenie právoplatného súdneho rozhodnutia priamo následne vydaným zákonom. Zákonodarca síce nezmenil ani nezrušil súdne rozhodnutie, ale spravil ho obsolétnym, lebo rozhodol vo veci, o ktorej už existovalo súdne rozhodnutie. Zákonodarca tak

postupoval aj napriek tomu, že zmenu tohto rozhodnutia bolo možné dosiahnuť uplatnením účinných právnych prostriedkov nápravy v rámci predvídaného a zákonom stanoveného procesného postupu v pôsobnosti súdnej moci (o existencii tejto možnosti svedčí nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 501/2010 zo 6. apríla 2011, k tomu pozri aj uznesenie č. k. PL. ÚS 115/2011–73 zo 7. decembra 2011). Ustanovenie § 30d zákona o štátnej pomoci preto nie je v súlade s princípom deľby moci tvoriacim súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy.

31. Porušenie deľby moci je v danom prípade úzko späté so zákazom retroaktivity právnych predpisov, ktorý ústavný súd v náleze č. k. PL. ÚS 1/04-56 z 24. februára 2005 vymedzil takto: „Zákaz retroaktivity spočíva predovšetkým v tom, že podľa súčasnej platnej právnej normy zásadne nie je možné posudzovať úkony, iné právne skutočnosti alebo právne vzťahy, ktoré sa stali alebo vznikli pred účinnosťou tejto právnej normy.“ V doktríne ústavného súdu týkajúcej sa zákazu spätnej účinnosti právnych predpisov má významné miesto pojem uzavretého skutkového a právneho stavu, do ktorého v zásade nemá nová právna úprava zasiahnuť. Neraz je náročné zistiť a určiť, či v okolnostiach veci ide o uzavretý skutkový a právny stav, ale ak v nejakej veci existuje súdne rozhodnutie, a zvlášť právoplatné súdne rozhodnutie, tak treba vychádzať z toho, že o uzavretý skutkový a právny stav ide, pokiaľ sa nepreukáže opak. Ustanovenie § 30d v spojení s § 26 zákona o štátnej pomoci sa vzťahuje aj (a ako sa ukáže hlavne) na právoplatne rozhodnutú vec, čím zasahuje do res iudicata ako formy uzavretého skutkového a právneho vzťahu. Tým ide o prípad ústavne zakázanej pravej retroaktivity.

32. Zákaz retroaktivity právnych predpisov predstavuje súčasť obsahu právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Aj z uvedeného dôvodu nie je ustanovenie § 30d zákona o štátnej pomoci v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy.

33. Navrhovateľ tvrdí, že § 30d zákona o štátnej pomoci odporuje princípu generality právnej normy, ktorý tvorí súčasť právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy. Podľa navrhovateľa: „*Princíp generality právnej normy spočíva aj v tom, že právna norma nikdy nemôže riešiť určitý konkrétny prípad.*“ Táto argumentácia nadväzuje na judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej je jednou z požiadaviek právneho štátu aj všeobecne uznávaná požiadavka generality právnej normy (napr. nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 37/95 z 12. septembra 1996 alebo nález sp. zn. PL. ÚS 16/95 z 24. mája 1995).
34. Intertemporálne ustanovenie sa ex definitione vzťahuje na prípady (veci), ktoré už v momente jeho účinnosti existujú, a teda sú i principiálne poznateľné. Zákonodarca však obvykle nevie a v praxi sa ani nemôže dozvedieť o ich počte a už vôbec nie o podrobnostiach jednotlivých prípadov. Aspoň subjektívne teda upravuje veci rovnakého druhu, neurčitého počtu a hlavne neznámych subjektov a okolností.
35. V prípade § 30d zákona o štátnej pomoci však zákonodarca vedel, že toto ustanovenie sa bude týkať jediného konkrétneho prípadu a z rozpravy k tlači č. 268 v dňoch 22. a 23. marca 2011 na 16. schôdzi národnej rady k zákonu vrátenému prezidentom Slovenskej republiky na opätovné prerokovanie národnou radou vyplýva, že vedľajší účastník konania ako navrhovateľ zákona i poslanci zúčastňujúci sa rozsiahlej rozpravy vedeli, že v tejto dobe existoval jediný prípad, ktorého sa § 30d v spojení s § 26 zákona o štátnej pomoci dotkne, a je vylúčené, aby sa objavili ďalšie. Vláda v návrhu na skrátané legislatívne konanie navyše argumentovala potrebou urýchlene zmeniť právnu úpravu, aby sa vymohla neoprávnene poskytnutá štátna pomoc v jedinom určitom prípade.
36. Zákonodarca teda ani subjektívne neschvaľoval § 30d zákona o štátnej pomoci pre prípady rovnakého druhu a neurčitého počtu, ale pre jediný individuálne určiteľný prípad, ktorého okolnosti mu boli dobre známe. Na tom nič nemení všeobecná formulácia ustanovenia § 30d, lebo zákonodarcovi bolo v momente

schvaľovania zákona známe, že sa týka jediného prípadu. Ak zákonodarca vie, že upravuje individuálne určený prípad, tak takáto úprava bez ohľadu na svoju všeobecnú formuláciu nezodpovedá požiadavke generality právnej normy.

37. Požiadavka generality právnej normy v danom prípade úzko súvisí s ústavným princípom del'by moci. Ako už bolo uvedené (v časti VI bode 30), ústava oprávňuje zákonodarcu zmeniť platnú právnu úpravu aj v prípadoch, ak to môže ovplyvniť súdne konania začaté v minulosti. Nevyhnutnou podmienkou však je, aby novoprijatá legislatíva mala charakter všeobecnej zmeny právnych pravidiel (či už ide o zmenu, alebo doplnenie pôvodnej právnej úpravy), z čoho vyplýva aj požiadavka na generalitu (všeobecný charakter) novoprijímanej právnej úpravy. Pokus zákonodarcu upraviť prostredníctvom prijatého právneho predpisu, konkrétne právne postavenie individuálne určeného subjektu (prípadne subjektov) v situácii, keď o tomto právnom postavení dotknutého subjektu (subjektov) prináleží rozhodnúť súdu, alebo v situácii, keď o tomto právnom postavení súd už právoplatne rozhodol, predstavuje pokus zákonodarcu výkonom svojej zákonodarnej právomoci zasiahnuť do pôsobnosti moci súdnej jej nahradením alebo obídením. V konaní pred ústavným súdom vláda v tejto súvislosti s poukazom na rozsudok Súdneho dvora z 18. júla 2007 vo veci C-119/05 Lucchini, bod 63, argumentovala, že vymáhaniu neoprávnenej štátnej pomoci nemôžu brániť ani prípadné právoplatné vnútroštátne rozhodnutia. Právny poriadok Slovenskej republiky však obsahuje právnu úpravu procesného a inštitucionálneho rámca, využitím ktorého bolo možné a stále je možné v rámci pôsobnosti súdnej moci dosiahnuť zmenu súdnych rozhodnutí o štátom uplatňovanom nároku na vrátenie neoprávnenej štátnej pomoci (pozri tiež časť VI bod 30). Z ústavného hľadiska tak nerešpektovanie požiadavky na generalitu právnej normy (normatívneho právneho aktu) prerastá do porušenia ústavného princípu del'by moci a dostáva sa do nesúladu s čl. 1 ods. 1 ústavy.

38. V ostatnej časti, pokiaľ ide o navrhované vyslovenie nesúladu ustanovenia § 30d zákona o štátnej pomoci s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 1, 4 a 5, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy, s čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru a s čl. 1 dodatkového protokolu, ktoré navrhovateľ označil v petite svojho návrhu, ústavný súd nezistil relevantné dôvody na to, aby bolo možné návrhu navrhovateľa vyhovieť, a to pre absenciu príčinnej súvislosti medzi obsahom napadnutej právnej úpravy a namietanými článkami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu.

39. K namietanému nesúladu § 30 ods. 3 v časti „... to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov.“ Exekučného poriadku s označenými ustanoveniami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu

Ustanovenie § 30 ods. 3 Exekučného poriadku znie:

„(3) Len čo sa exekútor dozvie o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený, oznámi to bezodkladne súdu. Do rozhodnutia podľa odseku 7 môže exekútor v konaní robiť len také úkony, ktoré nepripúšťajú odklad; to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov.“

40. Namietané ustanovenie Exekučného poriadku znamená, že exekútor, ktorý sám vyhlásil svoju zaujatosť, musí v exekúcii neoprávnenej štátnej pomoci od jej príjemcu vykonávať do rozhodnutia súdu o jeho (ne)vylúčení z exekúcie všetky, nielen neodkladné úkony. Aj exekútor, ktorý bude z exekúcie vylúčený pre pomer k veci, účastníkom alebo ich zástupcom, bude musieť vykonať nezvratné úkony v exekučnom konaní, kde je vylúčené restitutio in integrum (§ 61 Exekučného poriadku).

41. Podľa § 30 ods. 7 Exekučného poriadku rozhodne súd o vylúčení exekútora do 10 dní od predloženia veci; proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok (§ 30 ods. 10 Exekučného poriadku) a na opakované námietky z toho istého dôvodu sa neprihliada (§ 30 ods. 8 Exekučného poriadku). Uvedené ustanovenia naznačujú dobu, o ktorú môže námietka zaujatosti exekútora predĺžiť konanie.
42. Zjavným účelom napadnutého ustanovenia je urýchlenie exekučného konania, čo možno považovať za legitímne. Dôvodová správa ho formuluje takto: *„Predkladaný návrh odstraňuje prekážky vnútroštátneho práva brániace okamžitému a účinnému vymoženiu štátnej pomoci.“*
43. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu „Nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.“ (napr. nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 143/02 z 5. novembra 2002 alebo nález sp. zn. I. ÚS 164/04 z 13. januára 2005).
44. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu taktiež vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 90/09 z 23. septembra 2009).
45. Všetci účastníci exekučného konania vrátane povinného teda v rámci tohto konania disponujú svojmu postaveniu primeranými procesnými právami vytvárajúcimi vo svojom súhrne právo na spravodlivý proces (spravodlivé konanie) zaručené ústavou a dohovorom. Pre povinného môže byť významné, aby vo veci nekonal proti nemu negatívne zaujatý exekútor, napr. preto, aby zvolil spôsob výkonu exekúcie, ktorý ho nadbytočne nepoškodí. Urýchlenie exekučného konania o relatívne krátku dobu nie je dostatočným (primeraným) dôvodom na tak závažné obmedzenie práv povinného, aké umožňuje

ustanovenie § 30 ods. 3 Exekučného poriadku v namietanej časti. Označené ustanovenie Exekučného poriadku v namietanej časti preto nie je v súlade s ustanoveniami čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru zaručujúcimi právo na spravodlivý proces ani s čl. 1 ods. 1 ústavy upravujúcim princíp právneho štátu.

46. Navrhovateľ tvrdí, že napadnuté ustanovenie nie je v súlade so zásadou neustrannosti súdu podľa čl. 141 ods. 1 ústavy. S touto časťou návrhu nemožno súhlasiť, pretože exekúcia spadá do rámca základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ale vylúčenie odkladného účinku oznámenia exekútora o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený, v časti exekučných konaní sa netýka základnej charakteristiky súdov Slovenskej republiky zakotvenej v čl. 141 ods. 1 ústavy.

47. Exekúcia zameraná na vrátenie neoprávnenej štátnej pomoci sa vždy týka majetku povinného. Ak sú v jej priebehu porušené jeho procesné práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak to v konkrétnom exekučnom konaní môže znamenať i porušenie jeho hmotných práv (vlastníckeho práva) podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Ústavný súd už opakovane uznal existenciu minimálnych garancií procesnej povahy obsiahnutých v čl. 20 ods. 1 ústavy (napr. nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 23/01 z 15. júla 2003, nález sp. zn. III. ÚS 328/05 z 29. marca 2006 alebo nález sp. zn. III. ÚS 260/07 z 13. decembra 2007). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri rozhodovaní o porušení čl. 1 dodatkového protokolu hovorí tiež o „*inherent procedural requirements*“ (základných procesných požiadavkách) označeného ustanovenia (napr. v rozsudku z 21. mája 2002 vo veci Jokela v. Fínsko, č. 28 856/95). Medzi takéto garancie nepochybne patrí aj neustrannosť orgánu verejnej moci v konaní, ktoré sa týka vlastníckeho práva. Ak ustanovenie zákona upravujúceho konanie týkajúce sa vlastníckeho práva (v danom prípade napadnutá časť § 30 ods. 3 Exekučného poriadku) prikazuje, aby vo veci nad nevyhnutnú mieru konal aj zaujatý (resp. potenciálne zaujatý) orgán verejnej moci (exekútor), tak sa tým dostáva do nesúladu aj s čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1

dodatkového protokolu, ktorých súčasťou sú aj minimálne garancie procesnej povahy vlastníckeho práva v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy upravujúcim princíp právneho štátu.

48. V ostatnej časti, pokiaľ ide o navrhované vyslovenie nesúladu ustanovenia § 30 ods. 3 Exekučného poriadku v napadnutej časti s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 4 a 5, čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy a s čl. 13 dohovoru, ktoré navrhovateľ označil v petite svojho návrhu, ústavný súd nezistil relevantné dôvody na to, aby bolo možné návrhu navrhovateľa vyhovieť.

49. K namietanému nesúladu § 41 ods. 4 Exekučného poriadku s označenými článkami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu

Ustanovenie § 41 ods. 4 Exekučného poriadku znie:

„(4) Na exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov sa nevzťahuje ustanovenie § 39 ods. 3, § 42 ods. 2 a 4, § 44 ods. 5, § 45 ods. 4, § 56 ods. 2 až 5, § 57 ods. 1 písm. g).“

Súvisiace ustanovenie § 39 ods. 3 Exekučného poriadku znie:

„(3) K návrhu na vykonanie exekúcie na podklade cudzieho rozhodnutia oprávnený pripojí aj listiny uvedené v osobitnom predpise.“

Súvisiace ustanovenia § 42 ods. 2 a 4 Exekučného poriadku znejú:

„(2) Potvrdením o vykonateľnosti opatrí exekučný titul podľa § 41 ods. 2 orgán na to oprávnený. Rozhodnutia Rady, Komisie a Európskej centrálnej banky opatrí potvrdením o vykonateľnosti Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky. Rozhodnutia Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa opatrí potvrdením o vykonateľnosti ministerstvo. Tieto orgány pri potvrdzovaní vykonateľnosti skúmajú a overujú iba pravosť rozhodnutí.“

(4) Cudzí exekučný titul uznáva príslušný súd (§ 45) tak, že vydá poverenie na vykonanie exekúcie.“

Súvisiace ustanovenie § 44 ods. 5 Exekučného poriadku znie:

„(5) Ak sa navrhuje vykonanie exekúcie na podklade cudzieho rozhodnutia, súd doručí návrh na vykonanie exekúcie povinnému do vlastných rúk. Ak povinný do 15 dní od doručenia návrhu na vykonanie exekúcie nepodá návrh na samostatné uznanie cudzieho rozhodnutia, súd poverí exekútora, ak sú splnené podmienky podľa odseku 2, aby vykonal exekúciu.“

Súvisiace ustanovenie § 45 ods. 4 Exekučného poriadku znie:

„(4) Ak bol súdu doručený návrh na výkon cudzieho rozhodnutia podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, súd udelí poverenie na vykonanie exekúcie z úradnej moci a určí v ňom exekútora, ktorý je poverený vykonaním exekúcie. Ustanovenie § 42 ods. 4 sa použije primerane.“

Súvisiace ustanovenia § 56 ods. 2 až 5 Exekučného poriadku znejú:

„(2) Aj bez návrhu môže súd povoliť odklad exekúcie, ak možno očakávať, že exekúcia bude zastavená (§ 57).

(3) Súd môže na návrh povinného povoliť odklad exekúcie aj vtedy, ak bolo cudzie rozhodnutie v štáte, v ktorom bolo vydané, napadnuté opravným prostriedkom, až do právoplatného rozhodnutia o opravnom prostriedku.

(4) Súd môže na návrh povinného povoliť odklad exekúcie aj vtedy, ak by neodkladná exekúcia mohla zabrániť povinnému poskytovať alebo zabezpečovať zdravotnú starostlivosť podľa osobitných predpisov. Súd rozhodne o odklade do 30 dní od podania návrhu.

(5) Do rozhodnutia súdu o odklade exekúcie môže exekútor vykonávať len úkony smerujúce k zabezpečeniu majetku povinného.“

Súvisiace ustanovenie § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku znie:

„(1) Exekúciu súd zastaví, ak ...

g) exekúciu súd vyhlásil za neprípustnú, pretože je tu iný dôvod, pre ktorý exekúciu nemožno vykonať...“

50. Ustanovenie § 41 ods. 4 Exekučného poriadku vylučuje v exekučnom konaní, v ktorom sa na základe rozhodnutia Komisie vymáha neoprávnená štátna pomoc, použitie ustanovení Exekučného poriadku o výkone cudzích rozhodnutí (§ 39 ods. 3, § 42 ods. 2 a 4, § 44 ods. 5, § 45 ods. 4), ustanovení Exekučného poriadku upravujúcich odklad exekúcie (§ 56 ods. 2 až 5), ako aj ustanovenia Exekučného poriadku upravujúceho jeden z dôvodov neprípustnosti exekúcie [§ 57 ods. 1 písm. g)].

51. Rozhodnutie Komisie ako orgánu Európskej únie má na Slovensku iné postavenie ako rozhodnutia iných štátov, ktoré majú byť nútene vykonané. Exekučný poriadok síce formálne zahŕňa rozhodnutia orgánov Európskej únie vrátane Komisie medzi „*cudzíe rozhodnutia*“, ale zaobchádza s nimi zásadne odlišne, pretože ústredný orgán štátnej správy vydávajúci potvrdenie o vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia (v prípade rozhodnutia Komisie Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky) skúma a overuje iba pravosť rozhodnutia (§ 42 ods. 2 Exekučného poriadku). Overenie pravosti rozhodnutia je plne v rukách orgánu verejnej moci a v právnom štáte predstavuje minimálnu garanciu právnej istoty povinného i oprávneného. V praxi je realizovateľné okamžite. Jeho vylúčenie nemôže byť v súlade s princípom právnej istoty ani s požiadavkou na zaistenie minimálnych procesných garancií ochrany vlastníckeho práva účastníkov exekučného konania v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

52. Ďalšie ustanovenia Exekučného poriadku upravujúce postup pri vydávaní potvrdenia o vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia, ktoré sa podľa § 41 ods. 4 Exekučného poriadku nevzťahujú na exekúcie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona o štátnej pomoci, nezodpovedajú

povahe rozhodnutia Komisie vo veci neoprávnenej štátnej pomoci ani charakteru konania o jej vymáhaní.

53. Vylúčenie možnosti súdu povoliť bez návrhu odklad exekúcie (§ 56 ods. 2 Exekučného poriadku) a vyhlásiť exekúciu za neprípustnú pre jej nevykonateľnosť z iného dôvodu [§ 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku] pri nútenom výkone rozhodnutia Komisie o povinnosti vrátiť neoprávnenú štátnu pomoc, kde je povinným subjekt spôsobilý brániť svoje práva, taktiež nemá ústavne relevantný rozmer.

54. Ústavný súd preto po posúdení tejto časti návrhu dospel k záveru o nesúlade ustanovenia § 41 ods. 4 v časti „§ 42 ods. 2“ Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. V ostatnej časti, pokiaľ ide o navrhované vyslovenie nesúlady ustanovenia § 41 ods. 4 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 4 a 5, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy, s čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru, ktoré navrhovateľ označil v petite svojho návrhu, ústavný súd nezistil relevantné dôvody na to, aby bolo možné návrhu navrhovateľa vyhovieť.

55. K namietanému nesúladu § 44 ods. 2 v časti „ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúmava“ Exekučného poriadku s označenými článkami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu

Ustanovenie § 44 ods. 2 Exekučného poriadku znie:

„(2) Súd preskúma žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul; ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúmava. Ak súd nezistí rozpor žiadosti

o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrhu na vykonanie exekúcie alebo exekučného titulu so zákonom, do 15 dní od doručenia žiadosti písomne poverí exekútora, aby vykonal exekúciu, táto lehota neplatí, ak ide o exekučný titul podľa § 41 ods. 2 písm. c) a d). Ak súd zistí rozpor žiadosti alebo návrhu alebo exekučného titulu so zákonom, žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie uznesením zamietne. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie.“

56. Napadnuté ustanovenie vylučuje rozhodnutie Komisie o povinnosti vrátiť neoprávnenú štátnu pomoc a na neho nadväzujúce rozhodnutia ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky o výške neoprávnenej štátnej pomoci, ktorá má byť vrátená, a o určení jej prijímateľa z preskúmania súdom rozhodujúcim o udelení poverenia na vykonanie exekúcie.

57. Orgány Slovenskej republiky vrátane všeobecných súdov nemajú právomoc preskúmať rozhodnutia orgánov Európskej únie (nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 501/2010 zo 6. apríla 2011), preto je vylúčenie rozhodnutia Komisie o povinnosti vrátiť neoprávnenú štátnu pomoc z preskúmania súdom správne. Zákonodarca však ustanovením § 26 ods. 2 druhej vety zákona o štátnej pomoci zahrnul do exekučného titulu, ktorý má byť podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vylúčený z preskúmania súdom udeľujúcim poverenie na vykonanie exekúcie, aj rozhodnutia ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky nadväzujúce na rozhodnutie Komisie. Vo vzťahu k týmto nadväzujúcim rozhodnutiam je v záujme právnej istoty potrebné, aby súd skúmal nie ich materiálnu správnosť, čo mohlo byť predmetom predchádzajúceho súdneho konania, ale vyjadrené slovami navrhovateľa: „... výlučne to, 1) či bol exekučný titul vydaný orgánom na to príslušným, 2) či je formálne a materiálne vykonateľný, a 3), či sú navrhovaní oprávnený a povinný hmotnoprávne legitimovaní z exekučného titulu.“ Súdny prieskum je zvlášť významný, keď je exekučným titulom administratívne rozhodnutie.

58. Napadnuté ustanovenie vo vzťahu k rozhodnutiam ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky podstatne znižuje úroveň súdnej ochrany účastníkov exekučného konania a zvlášť povinného, ak ide o nútené vymoženie neoprávnenej štátnej pomoci, a to v porovnaní s účastníkmi iných exekučných konaní. Ustanovenie § 44 ods. 2 v časti „*ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúmava*“ Exekučného poriadku preto nie je v súlade s čl. 20 ods. 1 druhou vetou ústavy a čl. 46 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 2 a čl. 1 ods. 1 ústavy.

59. Keďže ústavný súd nie je pozitívnym zákonodarcom a nemôže upraviť text napadnutého predpisu, musel vysloviť protiústavnosť napadnutej časti § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, hoci sa táto týka len jeho dopadu na rozhodnutia ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky nadväzujúcich na rozhodnutie Komisie o povinnosti vrátiť neoprávnenú štátnu pomoc, a nie na samotné rozhodnutie Komisie.

60. V ostatnej časti, pokiaľ ide o navrhované vyslovenie nesúlady ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 4 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy, s čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru a s čl. 1 dodatkového protokolu, ktoré navrhovateľ označil v petite svojho návrhu, ústavný súd nezistil relevantné dôvody na to, aby bolo možné návrhu navrhovateľa vyhovieť.

61. K namietanému nesúlady § 45 ods. 2 poslednej vety Exekučného poriadku s označenými článkami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu

Ustanovenie § 45 ods. 2 Exekučného poriadku znie:

„(2) *Miestne príslušný súd je všeobecný súd povinného. Ak povinný nemá všeobecný súd v Slovenskej republike, príslušný je súd, v ktorého obvode má povinný*

majetok, ak je niekoľko príslušných súdov, rozhoduje súd, ktorému bola žiadosť doručená ako prvému. Ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, miestne príslušný súd je Okresný súd Malacky. “

62. Namietané ustanovenie znamená, že miestne príslušným exekučným súdom pre konania o vymoženie neoprávnenej štátnej pomoci je Okresný súd Malacky. Navrhovateľ presvedčivo preukázal, že v dôsledku takto určenej miestnej príslušnosti by vzhľadom na rozvrh práce označeného okresného súdu v čase podania návrhu s 99 % pravdepodobnosťou, čiže s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou, v týchto veciach konala určitá (jediná) sudkyňa. Nešlo by teda o náhodne vybraného sudcu. Z rozvrhu práce Okresného súdu Malacky na rok 2012 v znení účinnom od 1. októbra 2012 vyplýva, že súdnu agendu týkajúcu sa rozhodovania v exekučných veciach vybavujú dve súdne oddelenia v pomere 90 % k 10 % bežného nápadu.

63. Nemožno súhlasiť s navrhovateľom, že uvedené určenie miestne príslušného súdu znamená diskrimináciu prijímateľa štátnej pomoci voči orgánu verejnej moci ako jej poskytovateľovi a oprávnenému v exekučnom konaní. V prípade, ak by zákonodarný orgán ako predstaviteľ štátnej moci (štátu) upravil zákonom kritériá výberu sudcu v súdnych konaniach, ktorých stranou je štát, spôsobom, z ktorého by nevyhnutne vyplývala konkrétna osoba sudcu, ktorý má v takýchto veciach konať, inak povedané, „ak by štát vybral konkrétneho sudcu, pred ktorým sa chce súdiť“, viedlo by to k porušeniu ústavou zaručenej rovnosti účastníkov konania v zmysle čl. 47 ods. 3 ústavy. Napádané ustanovenie Exekučného poriadku však úpravu kritérií výberu sudcov konajúcich v exekučných veciach na Okresnom súde Malacky neobsahuje. Tie sú obsiahnuté v rozvrhu práce označeného okresného súdu, ktorý nie je predmetom prieskumu v konaní o súlade podľa čl. 125 ústavy. Obsahom napádaného ustanovenia § 45 ods. 2 poslednej vety Exekučného poriadku je iba úprava výlučnej osobitnej miestnej príslušnosti v exekučných konaniach týkajúcich

sa vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci. Sústreďenie určitej zriedka sa vyskytujúcej agendy na konkrétnom súde na základe zákona je spravidla organizačným opatrením bez ústavného rozmeru. Ide tu o otázku účelnosti, a nie ústavnosti. Takáto úprava sa nedotýka práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy) a sama osebe nespochybňuje ani nezávislosť a nestrannosť súdu či sudcu (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru). Ani v zostávajúcej časti, pokiaľ ide o navrhované vyslovenie nesúladu ustanovenia § 45 ods. 2 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 1, 4 a 5, čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 3 a čl. 142 ods. 1 ústavy, s čl. 13 dohovoru a s čl. 1 dodatkového protokolu, ktoré navrhovateľ označil v petite svojho návrhu, ústavný súd nezistil relevantné dôvody na to, aby bolo možné návrhu navrhovateľa vyhovieť. Z uvedených dôvodov ústavný súd návrhu v tejto časti nevyhovel.

64. K namietanému nesúladu § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 Exekučného poriadku s označenými článkami ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu

Ustanovenie § 52 ods. 1 Exekučného poriadku znie:

„(1) Exekútor poverený vykonaním exekúcie po uplynutí lehoty na vznesenie námietok proti exekúcii alebo po tom, keď sa mu doručí právoplatné rozhodnutie súdu o námietkach, ktorým sa námietky zamietli, vydá exekučný príkaz. Exekútor vydá exekučný príkaz po doručení poverenia na vykonanie exekúcie súčasne s upovedomením o začatí exekúcie, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov.“

Ustanovenie § 96 ods. 1 Exekučného poriadku znie:

„(1) Exekútor vydá exekučný príkaz na vykonanie exekúcie prikázaním pohľadávky z účtu v banke do 14 dní po uplynutí lehoty na vznesenie námietok proti exekúcii alebo po tom, keď mu bolo doručené rozhodnutie súdu o námietkach, ktorým sa námietky zamietli

(§ 50). *Ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekútor vydá exekučný príkaz po doručení poverenia na vykonanie exekúcie súčasne s upovedomením o začatí exekúcie.*“

Ustanovenie § 107 ods. 1 Exekučného poriadku znie:

„(1) *Exekútor vydá exekučný príkaz (príkaz na vykonanie exekúcie prikázaním pohľadávky) po uplynutí lehoty na vznesenie námietok alebo po tom, keď mu bolo doručené rozhodnutie súdu o námietkach, ktorým sa námietky zamietli (§ 50). Ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekútor vydá exekučný príkaz po doručení poverenia na vykonanie exekúcie súčasne s upovedomením o začatí exekúcie.*“

Ustanovenie § 123 ods. 1 Exekučného poriadku znie:

„(1) *Exekútor vydá exekučný príkaz (príkaz na vykonanie exekúcie predajom hnuteľných vecí) po uplynutí lehoty na vznesenie námietok proti exekúcii, alebo po tom, keď mu bolo doručené rozhodnutie súdu o námietkach, ktorým sa námietky zamietli (§ 50). Ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekútor vydá exekučný príkaz po doručení poverenia na vykonanie exekúcie súčasne s upovedomením o začatí exekúcie a doručení ho podľa § 118; ustanovenie § 122 sa použije primerane.*“

Ustanovenie § 137 ods. 1 Exekučného poriadku znie:

„(1) *Exekútor vydá exekučný príkaz (príkaz na vykonanie exekúcie predajom nehnuteľnosti) po uplynutí lehoty na vznesenie námietok proti exekúcii alebo po tom, keď mu bolo doručené rozhodnutie súdu o námietkach, ktorým sa námietky zamietli (§ 50). Ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekútor vydá exekučný príkaz po doručení poverenia na vykonanie exekúcie súčasne s upovedomením o začatí exekúcie.*“

Ustanovenie § 168 ods. 2 Exekučného poriadku znie:

„(2) Ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekútor vydá exekučný príkaz po doručení poverenia na vykonanie exekúcie súčasne s upovedomením o začatí exekúcie.“

65. Uvedené ustanovenia Exekučného poriadku vylučujú odkladný účinok námietok proti exekúcii, ak je exekučným titulom rozhodnutie Komisie o povinnosti vrátiť neoprávnenú štátnu pomoc a na neho nadväzujúce rozhodnutia ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky. Predstavujú jadro úpravy vnesenej do Exekučného poriadku a do zákona o štátnej pomoci zákonom č. 102/2011 Z. z. v záujme rýchleho vymoženia neoprávnenej štátnej pomoci.

66. V súvislosti s posudzovaním súladu ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o štátnej pomoci už ústavný súd uviedol, že nie je v súlade s ustanoveniami ústavy a dohovoru garantujúcimi právo na súdnu ochranu a právo na ochranu vlastníctva ustanovenie právneho predpisu, ktorým sa formálne priznáva účastníkovi konania opravný prostriedok zakladajúci možnosť súdneho prieskumu v konaní, ktoré môže reálne viesť k zásahu do vlastníctva účastníka, avšak za podmienok, ktoré prakticky pozbavujú takýto opravný prostriedok reálneho efektu (body 15 až 17 časti VI nálezu).

67. Ak námietky proti exekúcii nemajú odkladný účinok, tak do značnej miery nemajú význam, pretože v zákonnej lehote na rozhodnutie o nich (§ 50 ods. 2 Exekučného poriadku), ktorá je 65 dní, bude povinný pravdepodobne zbavený majetku a vzhľadom na zákaz restitutio in integrum (§ 61 Exekučného poriadku) už bude rozhodnutie súdu vyhovujúce námietkam len nevykonateľnou deklaráciou.

68. Relevantným predmetom konania o námietkach pritom nemôže byť opätovné preskúvanie samotného nároku vyplývajúceho z exekučného titulu vydaného v konaniach týkajúcich sa vrátenia neoprávnenej štátnej pomoci, iba skutočnosti týkajúce sa splnenia zákonných podmienok na výkon exekúcie. Jedným z relevantných dôvodov námietok je i to, že povinný nie je právnym nástupcom subjektu uvedeného v exekučnom titule, čiže vzhľadom na odstránenie odkladného účinku námietok proti exekúcii sa táto môže vykonať dokonca aj voči nesprávnej osobe.

69. Exekúcia vždy znamená závažný zásah do majetkovej sféry a práv povinného. Tejto závažnosti musia zodpovedať právne prostriedky zaručujúce jej legálnosť, medzi ktorými majú významné miesto námietky proti exekúcii.

70. Obdobne ako v prípade posudzovania súladu ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o štátnej pomoci možno konštatovať, že označené ustanovenia Exekučného poriadku sú spôsobilé zaistiť dosiahnutie zákonodarcom proklamovaného záujmu na urýchlení procesu vymáhania neoprávnenej štátnej pomoci, a preto vyhovujú požiadavke vhodnosti. Legitímny cieľ napadnutej právnej úpravy však možno dosiahnuť aj miernejšími prostriedkami zachovávajúcimi reálny význam námietok proti exekúcii.

71. Nie je úlohou ústavného súdu formulovať ústavne konformné riešenie, ale v danom prípade sa ako jedna z možností ponúka podstatné skrátenie lehôt, a to zvlášť lehoty súdu ako orgánu verejnej moci, na rozhodnutie o námietkach proti exekúcii. Ide o zriedkavý typ konania sústredený na jedinom súde. Napríklad, vo veci registrácie kandidátnych listín pre voľby súdy rozhodujú do troch (§ 250zb ods. 3 OSP) alebo do piatich (§ 250za ods. 3 OSP) dní.

72. Rovnako ako v prípade ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o štátnej pomoci môže zákonodarcu zväžiť možnosť vylúčenia automatického odkladného účinku námietok, avšak za súčasného priznania možnosti exekučného súdu priznať na

základe návrhu povinného takýto odkladný účinok ad hoc, ak po zvážení konkrétnych okolností prípadu s náležitým zreteľom na záujmy vyplývajúce z práva Európskej únie dospeje k záveru o hrozbe obzvlášť závažnej ujmy bezprostredne hroziacej povinnému v dôsledku nezákonného vykonania exekúcie.

73. Zjavná možnosť iných, miernejších prostriedkov dosiahnutia legitímneho cieľa sledovaného napadnutou právnou úpravou znamená, že táto nie je primeraná (nerešpektuje princíp proporcionality) s ohľadom na kritérium nevyhnutnosti, a tým sa dostáva do nesúladu s čl. 1 ods. 1 ústavy (právny štát).

74. Ústavný súd už v citovanom náleze sp. zn. III. ÚS 153/07 z 18. októbra 2007 vyslovil, že „Zmyslom procesných garancií vyplývajúcich z ustanovení čl. 47 ods. 3... ústavy a z čl. 6 dohovoru je zabezpečiť, aby bola účastníkovi konania, na ktoré sa tieto garancie vzťahujú, poskytnutá zo strany príslušného orgánu verejnej moci rozumná a dostatočná možnosť uplatniť svoj vplyv na priebeh a výsledok konania využitím svojich procesných práv za podmienok, ktoré ho nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s druhým účastníkom konania.“. Zásada rovnosti účastníkov konania má v exekučnom konaní, ktorého zmyslom je spravidla vymożenie judikovaného práva, špecifickú podobu. Povinný však ani tu nie je bezprávnym objektom výkonu verejnej moci a právne prostriedky, ktoré mu zákon poskytuje, mu majú zabezpečiť síce obmedzený, ale reálny vplyv na priebeh konania. Absolútne zbavenie námietok proti exekúcii odkladného účinku ich zbavuje reálneho významu, lebo ani prípadný úspech povinného spočívajúci vo vyhovení námietkam proti exekúcii nemá vplyv na exekúciu, ktorá už môže byť skončená.

75. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol, že ustanovenie § 52 ods. 1 poslednej vety v spojení s § 96 ods. 1 poslednou vetou, § 107 ods. 1 poslednou vetou, § 123 ods. 1 poslednou vetou, § 137 ods. 1 poslednou vetou a § 168 ods.

2 Exekučného poriadku nie sú v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

76. V ostatnej časti, pokiaľ ide o navrhované vyslovenie nesúlady ustanovení § 52 ods. 1 poslednej vety v spojení s § 96 ods. 1 poslednou vetou, § 107 ods. 1 poslednou vetou, § 123 ods. 1 poslednou vetou, § 137 ods. 1 poslednou vetou a § 168 ods. 2 Exekučného poriadku s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 13 ods. 1, čl. 20 ods. 4 a 5, čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru, ktoré navrhovateľ označil v petite svojho návrhu, ústavný súd nezistil relevantné dôvody na to, aby bolo možné návrhu navrhovateľa vyhovieť.

77. Ústavný súd si je vedomý, že v exekučnom konaní ide o vymoženie nezákonnej štátnej pomoci, čiže o vymoženie majetku, o ktorom bolo právoplatne vyslovené, že bol nadobudnutý nezákonne (čl. 20 ods. 5 ústavy). Napadnuté ustanovenia vo svojom súhrne však podstatne znižujú úroveň právnej ochrany účastníkov exekučného konania a zvlášť povinného, ak sa v ňom vymáha neoprávnená štátna pomoc. Pritom nejde o právnu ochranu týkajúcu sa samotnej povinnosti vrátiť neoprávnenú štátnu pomoc, ale o ochranu pred zásahom do vlastníctva povinného, resp. dotknutého subjektu nad rámec vrátenia neoprávnenej štátnej pomoci. Tieto zásahy môžu spočívať hlavne vo vymáhaní štátnej pomoci od nesprávneho subjektu, vo vymáhaní štátnej pomoci v nesprávnej výške (§ 26 ods. 4 zákona o štátnej pomoci a § 50 ods. 2 Exekučného poriadku), ale aj v odobratí možnosti povinnému rozhodnúť sa, ktorou časťou svojho majetku alebo úverom splní povinnosť vrátiť neoprávnenú štátnu pomoc, či vo zvýšení trov exekúcie, ktoré musí povinný znášať.

78. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

79. Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy dňom vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky strácajú účinnosť ustanovenia § 26 ods. 5 a § 30d zákona o štátnej pomoci, ako aj ustanovenia § 30 ods. 3 v časti „to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov“, § 41 ods. 4 v časti „§ 42 ods. 2“, § 44 ods. 2 v časti „ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúmava“, § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 Exekučného poriadku. Ak národná rada neuvedie označené zákonné ustanovenia do súladu s ústavou, dohovorom a dodatkovým protokolom, strácajú tieto ustanovenia po šiestich mesiacoch od vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky platnosť.

80. Podľa čl. 125 ods. 5 ústavy vyhlásením tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky zaniká platnosť uznesenia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 115/2011 zo 7. decembra 2011 v časti týkajúcej sa rozhodnutia o pozastavení účinnosti § 26 ods. 2 a 5 a § 30d zákona o štátnej pomoci, § 30 ods. 3 v časti „to neplatí, ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov“, § 52 ods. 1 poslednej vety, § 96 ods. 1 poslednej vety, § 107 ods. 1 poslednej vety, § 123 ods. 1 poslednej vety, § 137 ods. 1 poslednej vety a § 168 ods. 2 Exekučného poriadku.

81. Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudcu Lajosa Mészároša.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2012